

HEA LUGEJA!

Teie ees on Statistikaameti 2005. aasta tegevuse aruanne, esimest korda uue kaubamärgi "Eesti Statistika" all. Uus visuaalne identiteet peab aitama tuua meie tegemistesse värskest ja energiat ning toetama vajalikke muutusi tulevikus. Vormi uuendamisest on siiski tähtsam hoida ja luua statistika kvaliteetset sisu.

Mitmed Statistikaameti avaldatavad andmed kinnitavad, et esimene täisaasta Euroopa Liidus on olnud riigile edukas. Tugev majanduskasv ja suurenenud keskmine palk lubavad järeldada, et inimeste elu Eestis on läinud üldjoontes paremaks. Väike keskmine tööpuudus kinnitab seda väidet. Struktuurne tööjõupuudus pani ühiskonna rääkima tööjõu äravoolamisest Eestist ning tööturu ja tööjõu pakkumise vahelistest kääridest. Sotsiaalvaldkonna baasuuringud, mille tulemusi 2005. aastal avaldasime ja aktiivselt ühiskonnale lahti seletasime, näitavad, et ühiskonna balansseeritud arengust oleme kaugel. Loodame, et otsustajatel jätkub jõudu ja distsiplineeritust kasutada väärtuslikke andmeid ja infot poliitika kujundamisel ja kaalukate otsuste tegemisel.

Suur kogunõudlus, mis on tingitud majanduskasvust, üksikisiku tulu suurenemisest ja laenuraha agressiivsest sissevoolust, pani riigi väga ebamugaval ajal nn inflatsiooni-probleemi ette. Eesti on võtnud sihiks kroonilt eurole ülemineku. Euroopa Liit on seadnud rahaliiduga liitumise eelduseks stabiilsust iseloomustavate kriteeriumide täitmise, sealhulgas tarbijahindade kasvu. Hinnastatistika tegijatena võtame siin suure vastutuse, sest meie andmete alusel tehakse otsus Eesti vastavuse kohta Euroopa rahaliiduga liitumiseks. Oleme täheldanud möödunud aasta jooksul suurenenud riigisisest huvi hinnastatistika meetodikaküsimuste vastu, kuid võime kinnitada, et oleme olnud neutraalsed ja sõltumatud nagu riiklikule statistikale kohane.

Statistikaameti 2005. aasta eesmärgid olid välja töötada elektroonilise andmekogumise tehnoloogilised võimalused, suurendada juba riigi poolt kogutud andmete kasutamist riiklikus statistikas ja arendada head teenindust. 2006. aasta veebruaris andsime ettevõtete ja asutuste käsutusse uue elektroonilise statistikaaruannete esitamise kanali eSTAT. Andmete esitamine ja esmane töötlemine muutub kiiremaks, mugavamaks ja odavamaks. Riigi muude andmekogude (näiteks Tolli- ja Maksuameti tegevuse käigus kogutud andmed) kasutamine loob eeldusi vähendada otse ettevõttelt kogutavaid andmeid, mis omakorda leevendab administratiivset koormust. Kahjuks ei saavutanud me möödunud aastal selles valdkonnas soovitud läbimurret ning teema jääb tähelepanu keskpunkti nii 2006. kui ka sellele järgnevatel aastatel.

2005. aasta oli suure ummikseisu lahendamise periood isikustatistikas. Rahvastiku-sündmuste statistika tegemise olid andmekaitsjad 2004. aastal peatanud, mis tingis vajaduse teha seisakuperioodi töö tagantjärele. Seisaku tagajärjed likvideeritakse lõpuks 2006. aasta sügisel, seni aga kohtame Euroopa rahvastikustatistikas Eesti kohta puuduvaid või vanemaid andmeid.

Julgeme väita, et ühiskond kasutab riikliku statistika andmeid agaralt. Meedia-monitoring näitab, et statistika tarvitamine ühiskonnas toimuvate sündmuste ja valitsevate trendide kajastamisel on kasvamas. Alanud aasta tähtsaim ülesanne on realiseerida elektroonilise andmekogumise ettevalmistused. Loodame ja pingutame, et andmeesitajad võtavad elektroonilise andmekanali kergelt omaks. Kindlasti ei jäta me jonni püüdlemisel andmeesitajate koormuse vähendamise suunas. Selleks on mitmeid võimalusi.

Täna meie andmeesitajaid, statistikaandmete kasutajaid ja Statistikaameti töötajaid koostöö ja pühendumuse eest.

Priit Potisepp
Peadirektor

PÕHILISTE ARENGUEESMÄRKIDE TÄITMISEST 2005. AASTAL

Statistikaameti ülesanne on tuua esile keskkonna, rahvastiku, sotsiaalvaldkonna ning majanduse seisundit ja trende. Et seda ülesannet täita, korraldab Statistikaamet riiklikke statistilisi vaatlusi, s.t kogub ja töötleb andmeid ning avaldab statistikat valitsuse kinnitatud ulatuses ja etteteatatud ajal ning vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud kvaliteedikriteeriumidele.

2005. aastal oli põhieesmärgi kõrval neli põhilist arengueesmärki:

- suurendada elektroonilist andmekogumist;
- valmistada ette ametkondlike andmekogude kasutamist;
- parandada klienditeeninduse kvaliteeti;
- parandada juhtimiskvaliteeti Statistikaametis.

Elektrooniline andmekogumine arenes kahel rindel

Kõikide isiku-uuringute andmete, välja arvatud toidu- ja tarbimispäevikud, kogumiseks võeti aasta jooksul kasutusele sülearvutid. Niisiis läheb Statistikaameti küsitleja nüüd küsitletava juurde sülearvutiga ning sisestab kõik vastused kohe arvutisse, mis teeb ka loogilised kontrollid. Vajaduse korral saab küsitleja kohe teha täpsustusi. Täidetud ankeedid jõuavad kiiresti Statistikaametisse, kus statistik saab hakata andmetega töötama. Nii on oluliselt lühenenud andmete kogumise aeg ja paranenud kvaliteet. Paberankeedid on jäänud vaid tagavaravariandiks juhtudel, kui arvutit kasutada ei saa.

Ettevõtetele ja asutustele valmistati ette internetipõhine statistiliste aruannete koostamise ja edastamise kanal eSTAT. See võimaldab andmeid esitada turvaliselt, kiiresti ja mugavalt ning otsustada, kes saavad aruandeid esitada ja nende andmeid vaadata. 2005. aasta töö tulemusena tõi Statistikaamet eSTATi aruandekohuslaste käsutusse 2006. aasta 8. veebruaril. 2006. aastal on oodata aruannet 32 000 ettevõttelt, kellest 17 000 saab vähemalt ühe neist esitada eSTATi kaudu. Kokku saab 2006. aastal eSTATi kaudu esitada 21 statistilist aruannet. Et eSTATi on valitud suurema esitajate arvuga aruanded, siis on liitumisvõimalus enam kui poolel aruandekohuslastest.

Kuigi andmeesitaja on ettevõtte, peab eSTATi sisenema eraisik. Üks isik (kontaktisik) võib esitada mitme andmeesitaja aruandeid (nt raamatupidamisfirmas töötav raamatupidaja) ning ühe andmeesitaja aruandeid võib esitada ka mitu isikut (nt koostavad raamatupidaja, personalitöötaja ja firma juht erinevaid aruandeid). Et ettevõtte kontaktisikud saaksid eSTATi kaudu andmeid esitada, loob Statistikaamet ettevõttele nn peakasutaja, kes saab omakorda õiguse luua kasutajaid.

eSTATi rakendamine peaks vähendama andmesisestustöö mahtu Statistikaametis. Millise aja jooksul see toimub, sõltub sellest, kui kiiresti võtavad aruandekohuslased omaks senise peamise, paberaruannetega andmete esitamise viisi asemel uue.

Ettevõtete ja asutuste aruandluskoormus ei vähenenud

Enim väheneb aruandluskoormus siis, kui oleks laialdasemalt võimalik kasutada ametkondlikke andmekogusid ja registreid. Nii saaks administratiivandmeid kasutades jätta ära mõne aruande ja vähendada teistega kogutavate andmete hulka. See vähendaks peamiselt väikeste ettevõtete koormust. Siinkohal on õige meelde tuletada, et Statistikaameti ja teiste andmekogude vahel ei teki kunagi kahepoolset andmevahetust. Andmed saavad liikuda vaid Statistikaametisse, kuid mitte kunagi vastupidi. Rahvusvahelisest riikliku statistika tegemise heast tavast ja Eesti riikliku statistika seadusest lähtub põhimõte, et riikliku statistika tegemiseks kogutud andmeid võib kasutada vaid riikliku statistika tegemiseks, need on konfidentsiaalsed ja Statistikaameti töötajatel on vaikimiskohustus. Mis tahes muul otstarbel andmete kasutamist takistatakse ja see on seadusega karistatav.

Statistikaamet tegutses agaralt, et vähendada ettevõtete koormust aruannete täitmisel. 2005. aastal jätkati eeltööd andmeedastuslepingu sõlmimiseks Maksu- ja Tolliametiga. Peeti läbirääkimisi Registrate ja Infosüsteemide Keskusega, et ettevõtete aastaaruannete elektroonilisele kujule viimist lühendada praeguselt 1,5 aastalt riikliku statistika tegemiseks vajalikule ajale. Praegu on selle keskusega sõlmimisel koostööleping, mille alusel rahastatakse sisestustööd esialgu Eurostati grantist.

Suurte ettevõtete aruandluskoormuse vähendamiseks on Statistikaamet astunud koostöös majandustarkvara arendajatega samme, et keerulisemaid riiklikke statistilisi aruandeid oleks võimalik koostada otse ettevõtte elektroonilisest arvepidamisest. See on pikem protsess, mis nõuab põhjalikku ettevalmistustööd Statistikaametilt ja arendustööd majandustarkvara arendajatelt ning nende tihedat koostööd omavahel ja andmeid esitavate ettevõtetega. 2005. aastal loodi tarkvara, mis võimaldab vastu võtta andmeesitaja majandusarvestusest automaatselt genereeritud aruandefailide XML-vormingus etteantud skeemi järgi. 2006. aasta sügisel jätkub koostöö majandustarkvara arendajatega, kes peaksid looma andmeesitajale aruandefailide automaatse genereerimise võimaluse.

Samas ei kao statistilised aruanded kunagi, sest ühelt poolt peab paljudel juhtudel riiklikku statistikat avaldama varem, kui administratiivandmed jõuavad Statistikaametisse, teiselt poolt erinevad oluliselt definitsioonid. Peale selle ei saa riigi andmekogudes olla kunagi esindatud kogu riikliku statistika tegemiseks vajalik info. Niisiis pingutab Statistikaamet selle nimel, et muuta statistiliste aruannete esitamine võimalikult mugavaks.

Loodi keskne andmeesitaja klienditugi ettevõtetele

Pikka aega oli andmeesitajate teenindus Statistikaametis aruandepõhine, s.t iga statistilise aruande kohta küsimuste esitamiseks oli võimalik pöörduda valdkonnastatistiku poole. Nii tagati väga professionaalne teenindus ühe aruande piires. 2005. aastal töötati välja andmeesitaja keskse klienditoe toimimise põhimõtted, mida katsetati paari töötajaga alates 2005. aasta veebruarist. Seoses eSTATi rakendamisega täiendati ameti telefonisüsteemi integreeritud kõnekeskusega ja suurendati aasta lõpuks teenindajate hulka. Nüüd on andmeesitaja teenistuses telefoninumber 625 9100 ja e-postiaadress klienditugi@stat.ee.

Andmeesitajaid nõustavad klienditoe töötajad

Peale ajakohase kontaktikeskuse loomise arendati kliendihaldussüsteemi, uuendades tarkvara ja lisades funktsionaalsust. 2005. aastal lõpetati toodete mooduli analüüs ja alustati programmeerimist, samuti alustati kliendiregistri mooduli analüüsi. Aasta jooksul lihvisid ameti uued ja senised töötajad klientide teenindamise oskusi mitmel koolitusel.

Kvaliteeti hoiti au sees

2005. aastal astus Statistikaamet mitu sammu kvaliteedi parema juhtimise suunas. Kõigepealt ajakohastati Statistikaameti missiooni sõnastust ja täpsustati arenguvisioni aastani 2007. Lepiti kokku organisatsiooni ühised põhiväärtused: kvaliteet, avatus ja läbipaistvus ning koostöö. Määratleti kvaliteedijuhi ülesanded. 2006. aasta alguses loodigi vastav ametikoht ja võeti tööle spetsialist.

Oluline teetähis oli Euroopa statistikat käsitleva tegevusjuhise (*Code of Practice*) järgimise kohta esimese enesehindamise korraldamine. See tegevusjuhise on vastu võetud veebruaris 2005 Euroopa Statistikaprogrammi Komitees ja kehtib kõikidele Euroopa Liidu liikmesriikidele. Tegevusjuhise sätestab kriteeriumid, millised peaksid olema riikide statistikasüsteemi institutsiooniline keskkond, statistikaprotsessid ja nende väljundid, et saaks teha objektiivset ja sõltumatut riiklikku statistikat. Samasuguse enesehindamise tegid läbi kõik liikmesriigid ja Euroopa Liidu statistikaamet Eurostat. Eurostat teeb asjakohase ettekande ECOFINile (Euroopa Liidu majandus- ja rahandusministrite nõukogu) mais 2006. Seejärel, põhiliselt 2006. aasta jooksul, osalt ka 2007. aastal, hindavad liikmesriikide statistikaorganisatsioonid teiste liikmesriikide statistikaametite sõltumatud eksperdid. Tegevusjuhise rakendamist jälgitakse kolme aasta jooksul. Euroopa Komisjon esitab lõpparuande tegevusjuhise rakendamise kohta Euroopa statistikasüsteemis Euroopa Parlamendile ja Euroopa Nõukogule 2008. aastal. Statistikaametile on enesehindamise tulemused sisendiks strateegia planeerimisel ja juhtimiskvaliteedi parandamisel.

Nõupidamisel

Kasutades 2004. aastal toimunud tööprotsessi ümberkorraldamisest tekkinud kokkuvõidu jms, korrigeeriti töötajate paremaks motiveerimiseks 2005. aastal palkasid. Töötati välja ameti sisekoolituse kontseptsioon ja koolituspõhimõtted. Meetme "Haldussuutlikkuse tõstmine" juhtimiskoolituse alameetme raames saadi Euroopa struktuurifondidest raha ameti koolitusprogrammiks "Efektiivne juhtimine keskastme juhtidele". Ulatuslik koolitusprogramm algas jaanuaris 2006. Loodi töötajate sporditegevuse toetamise süsteem. Töötati välja tulemustasu arvestamise põhimõtted.

Riikliku statistika kvaliteeti mõjutavad oluliselt ka kõik andmeesitajad. Enamik riiklikke statistilisi vaatlusi on valikvaatlused. Valikvaatlus tähendab seda, et statistilise aruande peab esitama ainult osa mingil tegevusalal tegutsevaid ettevõtteid. Niisiis esindab iga aruandekohuslaseks valitud ettevõtte teisi samasuguste näitajatega, nt käive või töötajate arv, ettevõtteid. Peale selle võetakse osa ettevõtteid aruandekohuslaste hulka suuruse või osatähtsuse põhjal konkreetsel tegevusalal. Kui valikusse sattunud ettevõtte või asutus jätab enda kohta andmed esitamata, võib saadud statistika põhjal teha valejäreltõlgituse terve tegevusala kohta, mida ta esindab. Sellisest statistikast (loe: infost) ei ole kellelegi kasu. Sama kehtib isiku-uuringute kohta, mis on samuti valikvaatlused.

Isikuandmete kasutamisel on veel lahendamata probleeme

Isikuandmete kaitse tagamisele on Statistikaamet aasta-aastalt üha enam tähelepanu pööranud. 2005. aastal registreeriti Andmekaitse Inspeksioonis (AKI) isikuandmete töötlemine rahvastikustatistika ja isiku-uuringute tegemisel. Sellega viidi isikustatistika tegemine vastavusse andmekaitse õigusaktidaga ja jätkus AKI poolt 2004. aastal peatatud rahvastikustatistika tootmine. Registreerimata jäi isikuandmete töötlemine Eesti Demograafia Instituudi korraldatavas Eesti pere- ja sündimusuuringus. Samuti on registreerimata 2000. aasta rahva ja eluruumide loenduse andmete kasutamine statistiliste vaatluste korraldamisel, sest selleks vajaliku rahva ja eluruumide loenduse seaduse muudatuse menetlemine alles käib.

Töötajate üldkoosolekul

EESTI STATISTIKA AJALOOST

Et käesoleva väljaande ilmumise aastal tähistab Eesti statistika 85 aasta juubelit, on kohane heita pilk ajalukku.

Esimesed statistilised ülestähendused Eesti ala kohta ulatuvad kaugesse minevikku. XIII sajandi teisel poolel koostatud Taani hindamisraamat (*Liber Census Daniae*) sisaldab täpseid andmeid Põhja-Eesti põllumajandusliku maakasutuse kohta.

Tsaarivalitsuse ajal tegutses Eestimaa Kubermangu Statistikaakomitee, mis asutati 10. mail 1863. Selle komitee sekretäri, baltisakslase Paul Jordani algatusel korraldati Eestis kaks esimest rahvaloendust: Tallinnas 1871. aastal ja kogu Eestis 1881. aastal. Kubermangu statistikaakomitee lõpetas tegevuse 1917. aastal.

Eesti Vabariigis asutati 1. märtsil 1921 Riigi Statistika Keskbüroo, mille juhiks sai Albert Pullerits. Seda kuupäeva võibki pidada Eesti statistika sünnipäevaks. Statistika Keskbüroo allus riigisekretärile. Põhimõttelisi küsimusi arutas Riigi Statistika Nõukogu, mille esimees oli riigisekretär ja esimehe asetäitja Statistika Keskbüroo direktor. Nii Tallinnas kui ka Tartus töötas statistikabüroo, mitmel maavalitsusel oli statistiline ametkond. Peale selle tegutses valdades umbes tuhat põllumajanduskorrespondenti. Olulisemad valdkonnad olid rahvastiku-, põllumajandus-, tööstus-, väliskaubandus-, transpordi-, hinna- ja rahandusstatistika.

Nõukogude okupatsiooni alguses asutati ENSV Rahvakomissaride Nõukogu 1940. aasta 25. oktoobri määrusega Riikliku Plaanikomisjoni juurde Riiklik Arvestusvalitsus. 1941. aasta märtsis hakkas see kandma nime ENSV Statistika Valitsus, hiljem Statistika Keskvalitsus, mis allus Nõukogude Liidu Statistika Keskvalitsusele. Alanud sõda Saksamaa ja NSV Liidu vahel lõpetas lühikest aega eksisteerinud nõukogude statistikavalitsuse tegevuse, töötajad vabastati teenistusest ning tegevus üritati evakueerida Tšeljabinskisse. Saksa okupatsiooni ajal, 1. septembril 1941 alustas tööd Eesti Statistika Valitsus, mille juhiks sai uuesti Albert Pullerits.

Aastatel 1944–1990 oli Eesti statistikaorganisatsioon Nõukogude Liidu statistikasüsteemi osa. Tänu perestroikale oli 1989. aastaks Moskva kontroll oluliselt vähenenud, sõltuvus NSVL Statistikaakomiteest oli juba üsna tähtsusetu ning tekkis võimalus hakata arendama iseseisvat Eesti statistikasüsteemi. Tähelepanuväärne sündmus oli statistika-seaduse vastuvõtmine 1990. aastal. See oli esimene sellelaadne õigusakt tollases NSV Liidus. 1990. aastal nimetati Eesti NSV Riiklik Statistikaakomitee ümber Eesti NSV Riiklikuks Statistikaametiks.

Pärast Eesti taasiseseisvumist aastal 1991 tuli riiklik statistikasüsteem ümber kujundada, et see lähtuks iseseisva riigi vajadustest. Eesti statistika astus uude, üleminekuperioodi, mille esimese etapi tähtsaim ülesanne oli luua sellised tingimused ja infrastruktuur, mis võimaldaks paremini ja efektiivsemalt Eesti statistikat Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste nõuetega vastavusse viia. Selleks tehti Statistikaametis 1993. aastal põhjalikud ümberkorraldused. 1. septembril 1993 hakati uuenenud struktuuriga Statistikaametis ajakohast statistikasüsteemi looma.

Statistikaalbum aastast 1926

TOOTED JA TARBIJAD

Statistikat avaldatakse kindlate põhimõtete järgi

Riikliku statistika avaldamise tähtis põhimõte on, et valminud statistika tehakse kõigile kättesaadavaks ühel ajal, teatades avaldamisajast ette.

Statistikat avaldatakse avalikus andmebaasis, pressiteadetes ja elektroonilistes või trükiväljaannetes.

Statistiline andmestik on jaotatud valdkondadesse. Valdkonnaliigitusel rajaneb nii avaliku andmebaasi struktuur kui ka pressiteadete ja statistikaväljaannete süsteem. Peale valdkonniti esitatud statistika ilmub väljaandeid ja käsitlusi eri valdkondi ühendavatel teemadel.

Avaliku andmebaasi olemasolu on muutnud statistika avaldamises nii mõndagi. Statistikaväljaanne kui "andmebaas paberkandjal", mis sisaldab suures osas mahukaid tabeleid, on kaotanud statistika peamise avaldamiskohana tähtsuse. Andmebaasist on saanud statistika esmaavaldamise koht. Elektrooniline andmebaas sisaldab nii värsket kui ka varasemate aastate riiklikku statistikat nii kaugele, kui on võimalik ajas tagasi minna.

Andmebaas on tarbija käsutuses 2001. aastast. Seda täiendatakse pidevalt ja selles on nüüdseks märkimisväärne hulk statistilist infot — ligikaudu 2000 andmetabelit. Tarbijad, kellel on vaja arvandmeid, leiavad neid kõige kiiremini ja kõige enam just sealt. Neile, kes ootavad arvude "lahtiseletamist", tõlgitsemist, pakutakse statistikale tuginevaid analüütilisi ülevaateid küll artiklitenä, küll omaette väljaannetena. Trükiväljaanded omandavad üha enam raamatu tunnuseid nii sisult kui ka vormilt. Trükisena ilmuvad kuukiri, aastaraamat, taskuteatmikud ja analüütilised kogumikud. Sedamööda kuidas täiustub nimetatute sisu, saavad nad ka atraktiivsema välimuse.

Need kaks suunda — arvandmete avaldamine eelkõige andmebaasis ja analüüsi publitseerimine trükisõnas — ongi aktuaalsed nii lähi- kui ka pikemas perspektiivis.

Üldsusele enim huvi pakuva statistika valmimisega seoses koostatakse pressiteateid, mis kajastavad näiteks hinnaindekseid, majanduskasvu, sisemajanduse koguprodukti, rahvaarvu, väliskaubandust, tööhõivet, leibkonna sissetulekut ja kulutusi, keskmist palka jms. Pressiteade ilmub samal ajal, kui avalikus andmebaasis tehakse kättesaadavaks vastavad andmetabelid, s.t avaldamiskalendris väljakuulutatud päeval kell 9.00.

Avaldamisest teavitavad ette andmebaasi täiendamise, pressiteadete ja statistika-väljaannete aastakalender. Iga nädala reedel ilmub järgmise nädala avaldamiskalender. Avaldamiskalendrid on veebilehel rubriigis "Teenused".

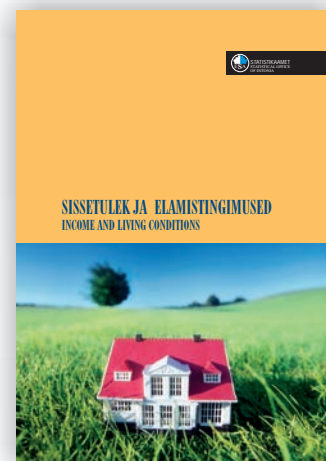
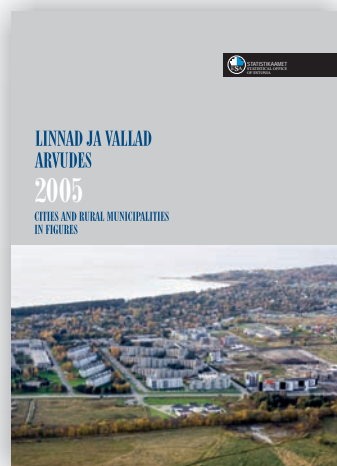
2005. aastal töötati välja Statistikaameti uus visuaalne identiteet, millega tuldi avalikkuse ette 2006. aasta veebruari alguses. See tähendab muu hulgas ka uusi väljaannete kujundamise põhimõtteid: nad saavad uudse väljanägemise, mida kajastab ka käesolev trükis. Visuaalse identiteedi muutmine juhib tähelepanu sellele, et Statistikaamet soovib olla kliendisõbralik avatud asutus, kes püüab tarbijate ja andmeesitajate vajadusi paremini rahuldada.

Arvud kõnelevad

Statistikaameti eesmärged on areneda infoteenuse osutajaks. See tähendab, et arvandmete kõrval pakutakse ka analüüsi. Viimastel aastatel on välja antud analüütilisi statistikakogumikke, mis käsitlevad rahvastikku, elujärke, haridust, regionaalprobleeme jm. Koostamisse kaasatakse ka autoreid väljastpoolt Statistikaametist, nii saavad väljaanded sisukamaks ja mitmekesisemaks. 2005. aastalgi ilmus mitu analüütilist kogumikku. Kaht allpool nimetatut esitleti Statistikaametis ajakirjanikele, kohale tuli palju huvilisi — telekanalite, raadiojaamade ja ajalehtede esindajaid. Raamatud leidsid ajakirjanduses laialdast vastukaja, samuti on need populaarsed statistikatarbijate hulgas.

“Linnad ja vallad arvudes. 2005. *Cities and Rural Municipalities in Figures*” analüüsib kohalike omavalitsusüksuste arengut ning esitab nende kohta võrreldavaid andmeid. Käsitletakse niisuguseid teemasid nagu Tallinna valgumine Viimsi valda, lapsesõbralikkus kohalikes omavalitsustes, rahvastiku paiknemine, omavalitsusüksuste elujõulisus jm. Analüüsi näitlikustavad rohked värvilised teemakaardid ja diagrammid.

Kogumiku “Sissetulek ja elamistingimused. *Income and Living Conditions*” aluseks on uus uuring, mis mõõtis esimest korda leibkondade aastasissetulekut. Raamat annab ülevaate sissetuleku tasemest eri ühiskonnarühmades ja inimeste vaesusesse sattumise riskist. Analüüsitakse leibkonnaliikmete elamistingimusi, tervist, arstiabi kättesaadavust ja turvatunnet.

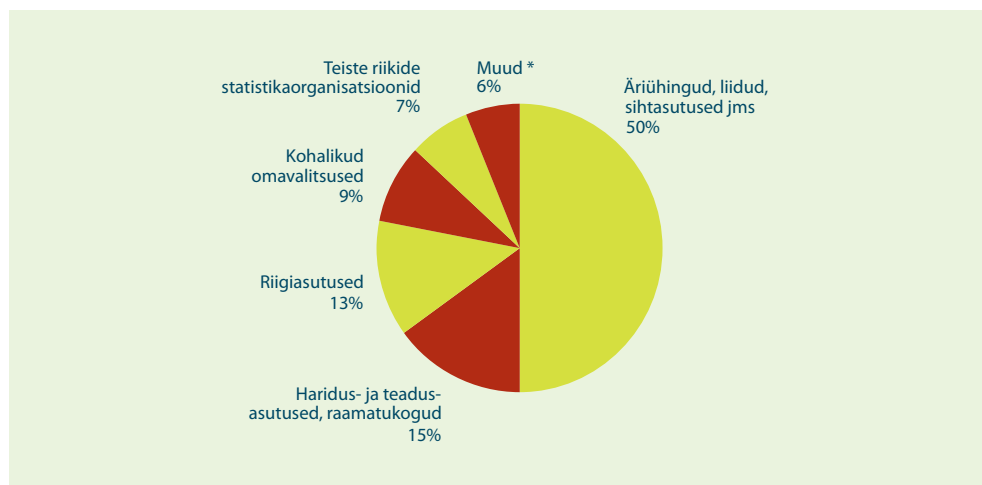
Aasta alguses tutvustati esitlusel ajakirjanikele rahvastikustatistika hetkeseisu ja tulevikku, suvel statistika aastaraamatut, mis esitab olulisemat aastastatistikat enamiku eluvaldkondade kohta.

Statistikatarbijate vajaduste paremaks rahuldamiseks pakkus Statistikaamet 2005. aastal esimest korda uut toodet — teemalehti. Emadepäeva puhul anti välja teemaleht “Laps ja perekond” ning lastekaitsepäeva puhul “Laps ja sotsiaalne keskkond”, kodakondsuspäeva puhul aga teemaleht “Rahvastiku kodakondsuskoosseisust Eestis ja teistes Euroopa riikides”, majanduse vallas ilmus leht “Kontsernid Eestis 2004. aastal”. Kõik need leidsid laialdast kajastamist ajalehtedes. Teemalehed on veebilehel rubriigis “Statistika/Statistikaväljaanded”.

Peale nimetatute ilmus Statistikaametil veel teisigi huvitavaid ja vajalikke väljaandeid. 2005. aasta väljaannete kataloog tutvustab 32 samal aastal ilmunud raamatut või e-väljaannet. Tarbijate hulgas olid kõige populaarsemad taskuteatmikud (esikohal “*Minifacts about Estonia 2005*”) ja statistika aastaraamat. E-väljaannetest leidis enim kasutamist kuubülletään Eesti Põhilised Sotsiaal- ja Majandusnäitajad. Kõigi nendega saab tutvuda veebilehe vahendusel või Statistikaameti teabekeskuses.

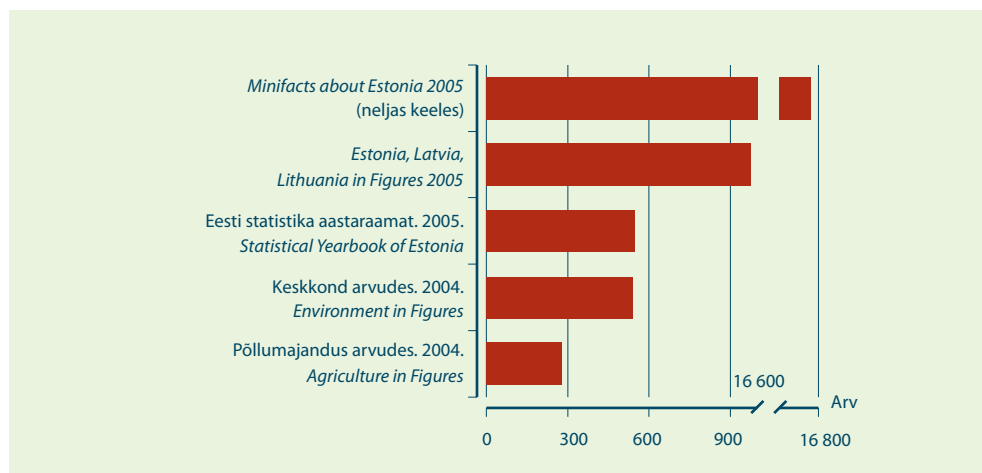
2005. aastal levitati 32 000 eksemplari statistikaväljaandeid (trükisena, disketil, CD-ROMil ja e-posti teel). 78% statistikaväljaannete tellijatest olid Eestist, 22% välisriikidest. 2005. aastal lisandus 316 uut tellijat, neist 40 välisriikidest. Nagu aasta varem, olid ka 2005. aastal aktiivsemad statistikaväljaannete tellijad äriühingud, liidud, sihtasutused jms, kes hõlmasid poole tellijate koguarvust.

Statistikaväljaannete tellijad, 2005

* Ajakirjandus, rahvusvahelised organisatsioonid, saatkonnad, välisesindused.

Enim levitatud statistikaväljaanded, 2005

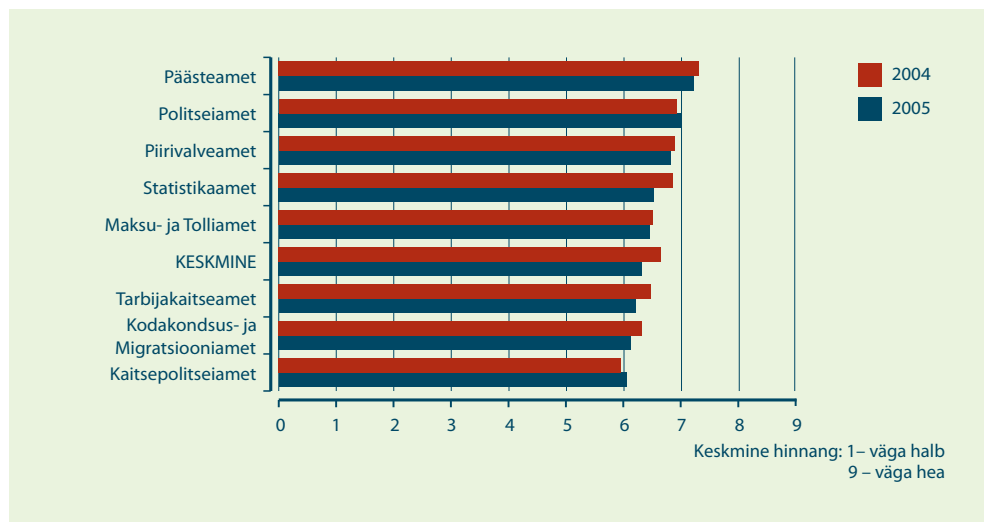
Statistikaamet paistab silma teavitamise avatuse poolest

2006. aasta jaanuaris korraldas Turu-uuringute AS ajakirjanike seas ankeetküsitluse, et saada ülevaade riigiametite ja ettevõtete meediasuhtlusest. Statistikaameti meediasuhtele andis hinnangu 56 ajakirjanikku. Statistikaameti hinnati üldhindegaga 6,52, mis oli uuritud riigiametite ja ettevõtete keskmisest näitajast veidi kõrgem, ent väiksem kui eelmise samalaadse uuringu hinne (6,85).

Võrreldes teiste uuritud asutustega olid kõik Statistikaameti tulemused keskmisest paremad. Eriti hästi hinnati teavitamise avatust ja teabe usaldusväärust. Võrreldes eelmise uuringuga on langenud hinnang teavitamise avatusele, päringutele vastamise kiirusele ja meediaga suhtlemise oskusele, samuti hinnang asutuse imago. Ülejäänud tööloikudele antud hinnang jäi eelmise uuringuga võrreldes samale tasemele.

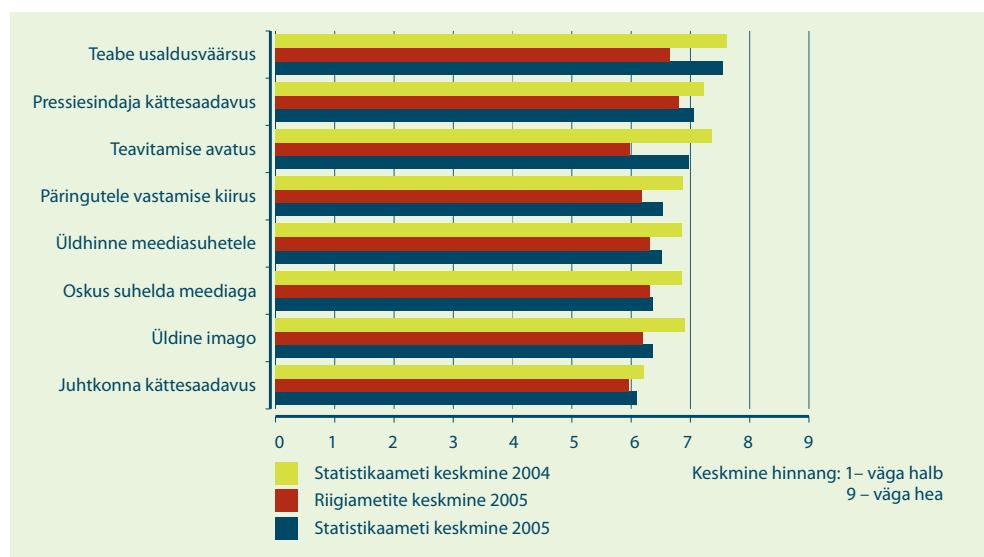
Üleriigiliste lehtede juures töötavate ajakirjanike hinnangud Statistikaametile olid mõnevõrra paremad kui kohalike lehtede esindajate omad.

Üldhinnang riigiametite meediaga suhtlemisele, 2004–2005*

*Turu-uuringute AS uuring 2006.

Statistikaametile antud hinnangu jagunemine, 2004–2005*

*Turu-uuringute AS uuring 2006.

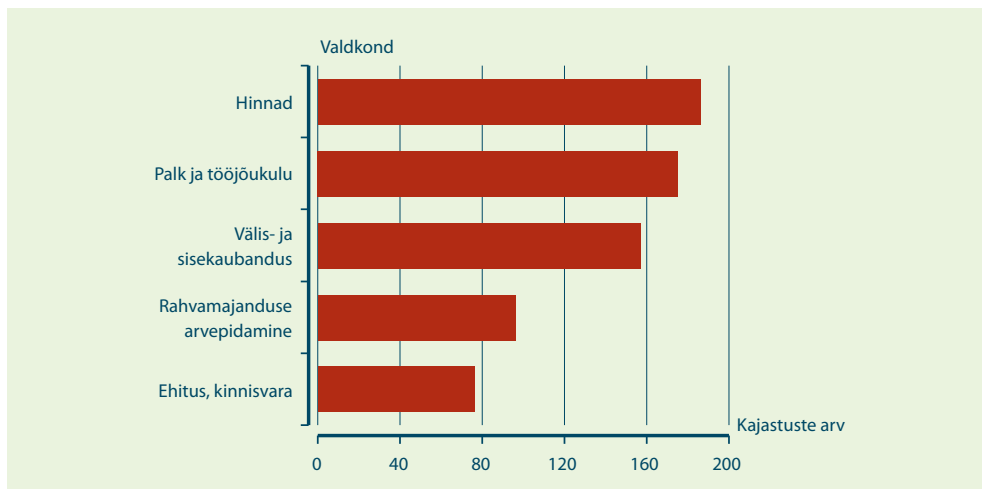
Riiklik statistika jõudis meediakanalite vahendusel avalikkuseni

2005. aastal kajastati Statistikaametit või tema avaldatud andmeid pressiesindaja jälgitavates meediakanalites (hõlmab 1 uudisteagentuuri ja 11 ajalehte) 1300 korral, eelmise aastaga võrreldes 200 enam (kasv 15%). Aastaga suurenes neutraalsete ja positiivsete ning vähenes negatiivsete kajastuste arv.

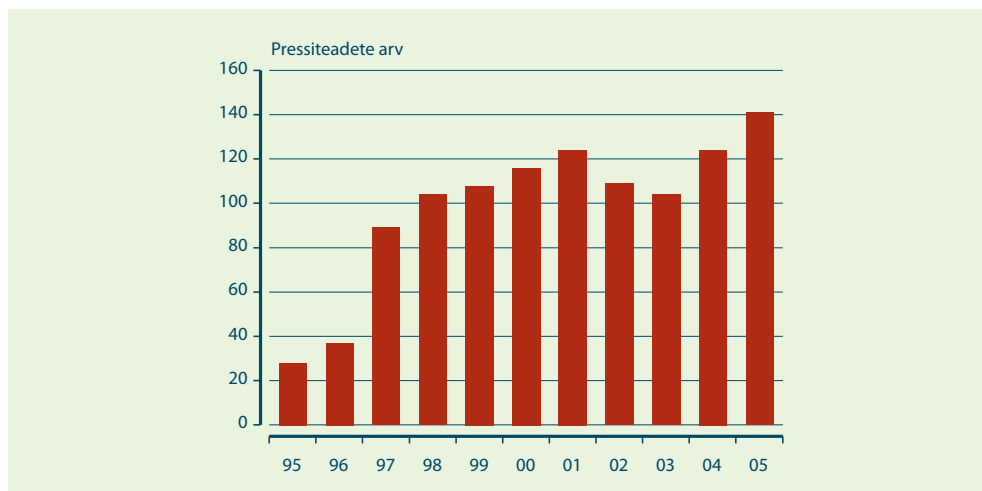
Statistikaamet avaldas 2005. aastal 141 pressiteadet, s.o keskmiselt 12 pressiteadet kuus. Eelmise aastaga võrreldes suurenes pressiteadete arv 12%.

Statistikaameti avaldatud pressiteadetest kajastati meediakanalites 134, s.o 95%.

Meedias enim kajastatud statistika-valdkonnad, 2005

Pressiteated, 1995–2005

Kõik statistikahuvilised on teabekeskuses oodatud

2005. aastal käis Statistikaameti teabekeskuses ligi 4000 külastajat. Teabekeskuse raamatukogus on Eesti suurim kogu teiste riikide statistikaametite ja rahvusvaheliste organisatsioonide statistikaväljaandeid. 2005. aastal lisandus fondi ligi 1700 teavikut, aasta lõpus oli neid kokku ligi 20 500. Teavikute loeteluga saab tutvuda raamatukogu elektroonilises kataloogis, mis on kättesaadav Statistikaameti veebilehelt www.stat.ee. Teavikuid saab kasutada lugemissaalis kohapeal, välja neid ei laenutata.

Teabekeskusest saab osta Statistikaameti väljaandeid. Ilmuvate väljaannete lühitutvustuse, hinnad ja nende avaldamise aja leiab tarbija veebilehelt.

Teabekeskusest saab ka tasuta konsultatsiooni Euroopa Liidu riikide statistika kättesaadavuse kohta, info leidmiseks Eurostati veebilehelt <http://europa.eu.int/comm/eurostat> ja Eurostati veebilehel avaldatud andmebaasi kasutamiseks.

Statistikainfot saab telefonil 625 9300

2005. aastal helistasid statistikatarbijad infotelefonile üle 4300 korra. Telefoni teel küsiti statistilist lühiinfot Eesti kohta, sooviti konsultatsiooni Eurostati veebilehel avaldatud info leidmiseks, telliti Statistikaameti väljaandeid ning esitati teabenõudeid ja tellimustöid. Statistikavaldkondadest tunti suuremat huvi väliskaubanduse, hindade ning palga ja tööjõukulu kohta.

Koolitused aitavad tarbijal kiiremini leida vajalikku infot

2005. aastal korraldas Statistikaamet kuus koolitusüritust, mille eesmärk oli õpetada tarbijaid iseseisvalt leidma vajalikku statistikainfot nii statistikaväljaannetest, pressiteadetest, veebilehelt kui ka andmebaasidest. Osalenute tagasiside võimaldab täiustada statistikatooteid nii, et need vastaksid enam tarbija vajadustele.

Alguse sai meeldiv koostöö Eesti Rahvusraamatukoguga, kelle korraldatud raamatukogutöötajate koolitustest võttis osa ka Statistikaamet. Raamatukogutöötajatele tutvustati statistikainfo leidmise võimalusi ning Eurostati veebilehe ja andmebaaside kasutamist. Koolitustel osalejad said võimaluse külastada ka Statistikaameti teabekeskust.

Jätkus koostöö Suuremõisa Tehnikumiga, kus igal aastal korraldatakse õpilastele statistikaloenguid.

Partneripäev parandas koostööd andmeesitajatega

2005. aasta mais korraldas Statistikaamet väliskaubanduse andmete esitajatele partneripäeva "Andmeesitaja on võtmeisik". Mais täitus aasta Euroopa Liiduga ühinemisest ja uue väliskaubanduse arvepidamise süsteemi Intrastat kasutuselevõtmisest. Partneripäeva eesmärk oli parandada koostööd andmeesitajatega ja anda neile tagasisidet Intrastati projekti rakendumisest. Partneripäeval osales 130 külalist. Partneripäeva raames korraldati Eesti Rahvusraamatukogus raamatunäitus "Statistika-raamatuid laiaast maailmast".

Piirkondliku statistika huvilised kohtusid messil "Linnade ja valdade päevad 2005"

Veebruaris osales Statistikaamet linnade ja valdade päeval eesmärgiga tutvustada kohalike omavalitsuste töötajatele piirkondliku statistika kasutamise võimalusi. Peeti kolm piirkondlikku statistikat käsitlevat loengut, statistikatoodetega oli võimalus tutvuda Statistikaameti messiboksis. Suuremat huvi tundsid külastajad regionaalstatistika andmebaasi ja piirkondliku statistika väljaannete vastu.

Klientide vajadusi peegeldab kliendi- haldussüsteem (CRM)

2005. aastal hakkas Statistikaamet looma uut kliendihaldussüsteemi. See annab ülevaate Statistikaameti toodetest, klientidest, nende statistikatoodete tellimustest ja muudest kontaktidest Statistikaametiga. Kliendihaldussüsteem kajastab klientide statistikainfo vajadusi, mille tulemusel saab pakkuda igale kliendile tema huvidest lähtuvaid tooteid. Kui on olemas info klientide vajaduste kohta, saab paremini kavandada ka statistikatooteid ja laiendada nende levitamist. Tänu kliendihaldussüsteemile kiireneb tellimuste menetlemine, mille tulemusena tõhustub klienditeenindus. Kliendihaldussüsteemi esimene etapp rakendatakse 2006. aastal.

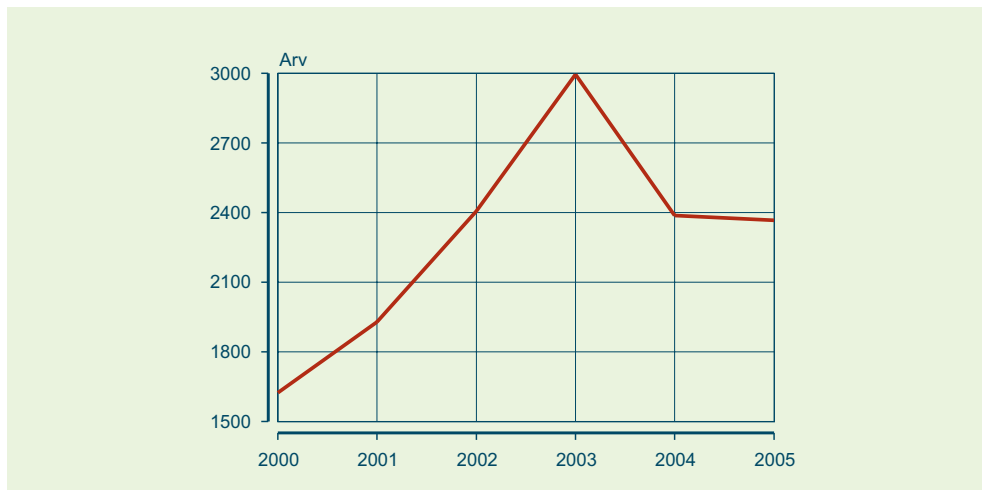
Teabekeskus

Statistikainfo saamise võimalusi on teabenõue ja tellimustöö

Statistilise informatsiooni saamiseks võib Statistikaametile esitada teabenõude või tellimustöö. 2005. aastal täideti nii nagu eelmisel aastal ligikaudu 2400 teabenõuet ja tellimustööd, millest kolmandik oli väliskaubanduse valdkonnast.

Täidetud teabenõuded ja tellimustööd, 2000–2005

Teenusstandardid informeerivad tarbijat teenuste kättesaadavusest

Teenusstandardid annavad tarbijale ülevaate Statistikaameti pakutavatest teenustest. Teenusstandardist saab tarbija teada, kui kiiresti on võimalik päringule vastust saada ning missugune on tasuliste teenuste hind. Teenusstandardite rakendamise oluline eesmärk on koguda ja saada klientide arvamusi ja tagasisidet, mille tulemusel on võimalik parandada teeninduskvaliteeti.

2005. aasta lõpuks kajastasid Statistikaameti tehtud teenusstandardid 13 järgmist teenust: infotelefon, teabekeskus, teabenõue, pressiteade, tellimustöö, veebileht, avalik andmebaas, rahandussuhtarvude, väliskaubandusandmete, tööstusstatistika ja statistikaväljaannete tellimine, andmesubjektile tema andmetega tutvumise võimaldamine ning konsultatsioon Euroopa Liidu riikide statistika kättesaadavuse kohta.

Arutlusel on väljaannete diagrammid

RAHVASTIKUSTATISTIKA

Rahvastikustatistika tegemine jätkub

Statistikaamet koostab statistikat sündide, abielude, abielulahutuste, rände, surmade ja surmapõhjuste, rahvaarvu, rahvastiku koosseisu jms kohta.

Pikaajalise töö tulemusena jõuti selleni, et 2005. aasta alguses registreeris Andmekaitse Inspeksioon Statistikaameti delikaatsete isikuandmete töötlejana. Rahvastikustatistika tootmine jätkus pärast enam kui aasta kestnud pausi. Tagantjärele tuli kontrollida ja korrastada suur hulk andmeid. See tähendas intensiivset ja pingelist tööd. 2005. aastal avaldati avalikus statistika andmebaasis 2004. ja 2005. aasta rahvaarv ning 2003. ja 2004. aasta rahvastikusündmuste andmed. Hakati koostama kogumikku "Rahvastik. 2003–2004. *Population*", mis ilmub 2006. aasta aprillis.

Tervisestatistika tegemine läheb üle Statistikaametile

Rahvastikustatistika üks osa on tervisestatistika. Valdavat osa tervisestatistikast koostab praegu Sotsiaalministeerium, kuid ideaalis peaks seda tegema Statistikaamet kui riikliku statistika tootja. Pikaajalised arutelud Sotsiaalministeeriumiga lõppesid strateegilise otsusega — riiklikku tervisestatistikat hakkab tegema Statistikaamet. Efektiivne valdkonna töökorraldus eeldab ressursside ümbersuunamist ning ladusat koostööd Sotsiaalministeeriumiga.

Töö rändestatistika avaldamiseks jätkub

Üks arendatavaid valdkondi on rändestatistika, mille allikaks on elukohaandmed rahvastikuregistris. Algandmete ebausaldusvääruse tõttu ei ole alates 2000. aastast rändeandmeid avaldatud. Rahvastikuregistri seaduse järgi kehtib üldine elukoha registreerimise kohustus alles 2005. aasta juulist. Lähtuvalt sellest, et seadusandlik alus rahvastiku elukohajärgseks registreerimiseks oli kuni 2005. aastani nõrk, ei ole tõenäoliselt ka 2005. aasta rändeandmete usaldusväärus piisav, et immigratsiooni- ja emigratsioonistatistikat avaldada. Statistikaamet on teinud Siseministeeriumile ning Kodakondsus- ja Migratsiooniametile ettepaneku edastada talle nende registritesse kogutud 2005. aasta elukohamuutuste andmed. Rändestatistikat on võimalik taasavaldata siis, kui analüüs kinnitab andmete usaldusväärsust.

Hakati ette valmistama rahva ja eluruumide loendust

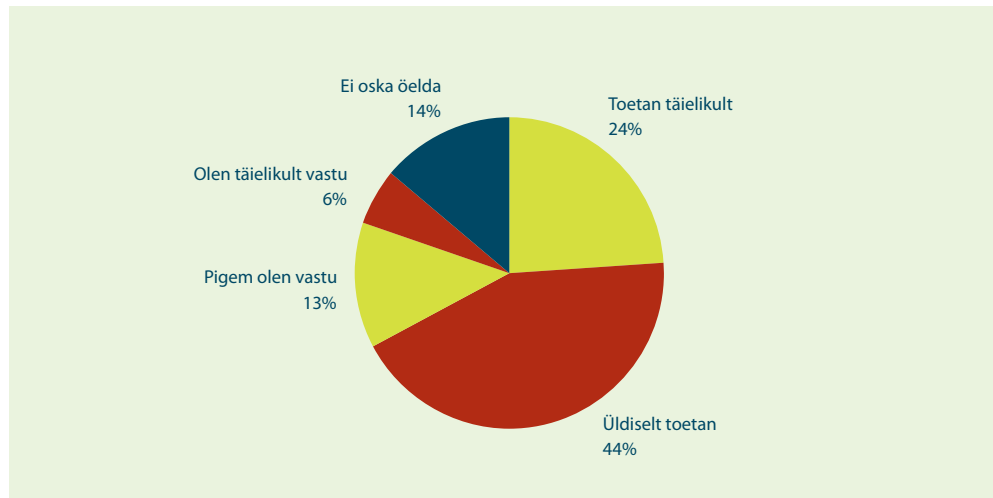
Statistikaameti ülesanne on peale perioodilise andmekogumise korraldada rahva ja eluruumide loendusi. Loendusega saadakse nii rahvastiku- kui ka eluruumide andmeid, mis on ka pidevstatistika (sh rahvaarvu arvestus) aluseks.

2005. aastal alustati järgmise, tõenäoliselt 2011. aastal toimuva rahva ja eluruumide loenduse kavandamist. Hakati koostama tegevuskava ja loenduse eelarvet. Aasta lõpuks kooskõlastati Statistikaametis järgmise loenduse eesmärgid ja andmekogumise meetodid ning asjakohane materjal edastati hinnangu saamiseks teadustöötajatest koosnevale eksperthimale, kes soovitas rakendada loendusel nii iseloendamist (e-loendus) kui ka loendajate täidetavaid küsimustikke. Intervjuudel ja info edastamiseks on optimaalne kasutada sülearvuteid ning internetti. 2005. aasta oktoobris Turu-uuringute AS korraldatud küsitluse järgi toetab e-loendust ligi 70% elanikest. Viie aasta pärast on toetajate arv ilmselt veel suurem.

Loendusega hõlmatava teemaderingi kooskõlastamiseks on 2006. aastal kavas alustada koostööd erinevate huvirühmadega.

Et loenduse tulemused on vajalikud paljudele ametkondadele, moodustatakse loenduse sujuvaks korraldamiseks Vabariigi Valitsuse asjatundjate komisjon.

Suhtumine e-loendusse, 2005* (osatähtsus küsitletute hulgas)

* Turu-uuringute AS uuring 2005.

Tarbijate huvi eelmise rahva ja eluruumide loenduse andmete vastu ei ole vähenenud

Kuigi eelmisest loendusest möödus 2005. aasta märtsis viis aastat, kasutatakse loendusandmeid endiselt agaralt. Seda näitab saabunud päringute hulk, mis 2005. aastal oluliselt ei vähenenud. Ruudustikupõhise loendusstatistika vajadus on koguni suurenenud, selles on oma osa Statistikaameti enda heal müügitööl. Tarbijaid teavitati loendusandmete kasutamise võimalustest mitmesugustel infopäevadel ja ka tarbijate rahulolu-uuringu raames.

Rahva ja eluruumide loenduse isikuandmete kasutamisel tekkis probleeme

2005. aasta mais tegi Andmekaitse Inspeksioon Statistikaametile ettekirjutuse katkestada 2000. aasta rahva ja eluruumide loenduse delikaatsete isikuandmete töötlemine. Kuigi Statistikaametil oli plaanis rahvaloenduse andmete alusel luua rahvastiku statistiline andmebaas, mis võimaldaks arendada nii rahvastikustatistika tootmist kui ka loenduse korraldust, jäi kavandatu juriidiliste probleemide tõttu ellu viimata. Lahendamaks tekkinud probleemi, valmistas Statistikaamet ette rahva ja eluruumide seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis sätestab üheselt loenduse isikustatud andmete kasutamise tingimused. Eelnõu on kooskõlastanud kõik ministeeriumid peale Siseministeeriumi, kes lähtus oma otsuses Andmekaitse Inspektsiooni vastuseisust.

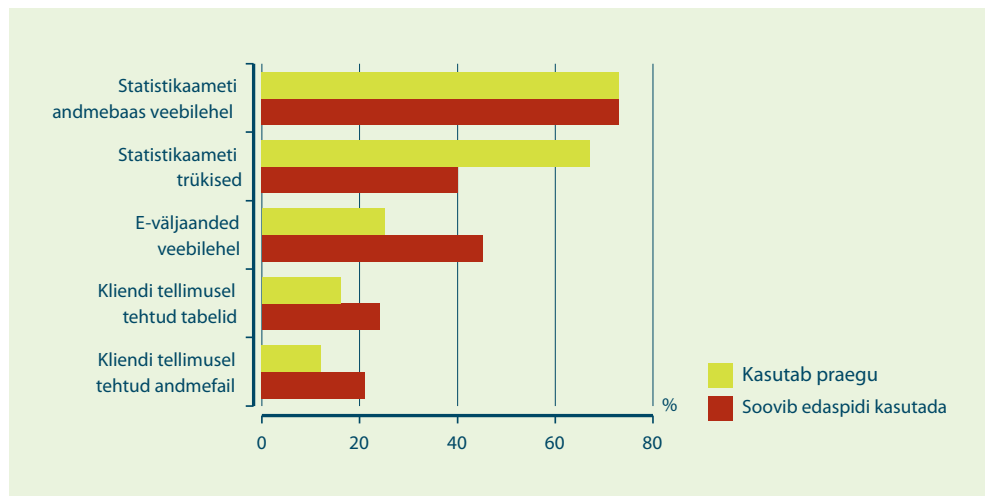
Korraldati tarbijate rahulolu küsitlus

2005. aasta aprillis korraldas Statistikaamet rahvastikustatistika tarbijate seas veebi-küsitluse, mille eesmärk oli hinnata rahulolu pakutavate teenuste ja toodetega ning saada ülevaade tarbijate vajadustest. Uuring hõlmas ministeeriume, maavalitsusi, omavalitsusi ning rahvastikustatistika teabenõuete esitajaid. Küsimustiku täitjaid oli üle 200.

Tarbijate hulgas oli kõige rohkem regulaarse rahvastikustatistika tarbijaid (76%), enam kui pool küsitletutest (55%) kasutas loendusstatistikat. Sagedamini oli regulaarse rahvastikustatistika andmeid vaja arengukavade-planeeringute koostamiseks (43%), taustateabeks (36%) ning enda ettevõttele või asutusele prognooside koostamiseks (33%).

Järgnev joonis kajastab, missuguseid andmeallikaid küsitletud kasutasid ning missugused olid nende sellekohased soovid. Kõige enam (73%) hangiti infot statistika andmebaasist. Trükiväljaandeid kasutas vastajatest kaks kolmandikku (67%) ning e-väljaandeid veerand (25%).

Rahvastikustatistika andmeallikate kasutamine, 2005* (osatähtsus küsitletute hulgas)

* Tarbijate rahulolu küsitlus 2005.

Andmebaasi vajati keskmisest enam uurimistöök ja prognoosideks. Trükiväljaannetest hangiti infot rohkem taustateabeks ja arengukavade jaoks, viimast tõenäoliselt just trükistes leiduvate analüütiliste ülevaadete tõttu.

Edaspidi sooviti kasutada andmebaasi niisama suures ulatuses kui seni, kuid tõenäoliselt suureneb e-väljaannete ning väheneb trükiste osatähtsus. Tarbijad soovisid senisest enam tellimusega valmistatud tabeleid (seda võimalust kasutaks iga neljas klient) ning andmefaile (iga viies praegune klient).

Kuigi tellimustöid on esitanud vähesed kliendid, on nad jäänud tööga rahule ja pakutav on vastanud ootustele (keskmine hinne 8,1–8,8 kümnesel skaalal). Väga rahule jäädid nii rahvastikustatistikute teenindusoskuse kui ka teadmistega. Samuti vastas tarbijate ootustele tellimustööde täitmise kiirus ning tähtaegadest kinnipidamine.

Andmete avaldamine laieneb ja uueneb

2005. aastal hakkas Statistikaamet avaldama uut tootesarja — teemalehti. Rahvastikustatistikast koostati kaks teemalehte, sündimust kajastav emadepäeva ning kodakondsust käsitlev kodanikupäeva puhul. Et teemalehtede kohta ilmusid ka pressiteated, leidis avaldatud statistika ajakirjanduses meeldivalt palju kajastamist.

Kavas on arendada rahvastikustatistika avaldamist, eesmärk on muuta avaldatav tarbijasõbralikumaks. Selleks suurendatakse analüüsi osatähtsust — tarbijatele pakutakse tabelite kõrval rohkem analüütilisi ülevaateid ning järeldusi. Ühtlasi on suund ka sellele, et Statistikaameti avalikus andmebaasis avaldatakse senisest rohkem andmeid, eelkõige regionaalsel tasemel, sest nende järele on kasvav nõudlus.

SOTSIAALSTATISTIKA

Algasid uued uuringud

Riigiuringute maht kasvab, sest tarbijad soovivad isikustatistikat saada üha enam. 2005. aastal said alguse uued projektid "Täiskasvanute koolituse uuring ettevõtetes" ja "Täiskasvanute koolituse isiku-uuring". Tegemist on kogu Euroopat hõlmavate uuringutega, mille tulemused lubavad võrrelda meie ettevõtete ja elanike koolitusvalmidust ja -suutlikkust teiste riikidega, samuti võrrelda tulemusi eelmiste samalaadsete uuringutega. Need uuringud on oluline vahend Lissaboni strateegias seatud eesmärkide mõõtmiseks. Paindliku majanduse ja kiiresti areneva tehnoloogia oludes on töötajate pidev koolitamine ettevõtte konkurentsipüsimeks paratamatu. Ka töötajad peavad tööturul rahuldust pakkuva positsiooni säilitamiseks elukestva õppimise põhimõtteid üha enam omaks võtma.

Lisaküsimustikud lubavad teha statistikat paindlikumalt

Osa andmeid ammutati lisaküsimustike kaudu. 2005. aastal täiendati põhiuuringuid järgmiste teemadega: töö- ja pereelu kokkusobitamine, sotsiaalne päritolu, noorte tööturule suundumine ja ametiühingud.

Lisaküsimustikud võimaldavad teha sotsiaalstatistikat paindlikumalt ja olla tarbijakeskem, s.t lähtuda igakülgelt tarbija vajadustest.

Riigiuringud võimaldavad hinnata ühiskonda objektiivselt

Olulisemad riigiuringud on töäjõu kvartaliuuring, leibkonna eelarve uuring ja sotsiaal-uuring. Riigiuringud võimaldavad hinnata ühiskonda objektiivselt ja erapooletult. Nende üks väljund on kvaliteediaruanne, mis annab tarbijale kindlustunde, et statistika kvaliteet on hea. Uuringute põhitulemused on kättesaadavad nii avalikus andmebaasis kui ka analüütilistes kogumikes.

Sotsiaalstatistikute nõupidamiselt

Arendati küsitlusstatistikat

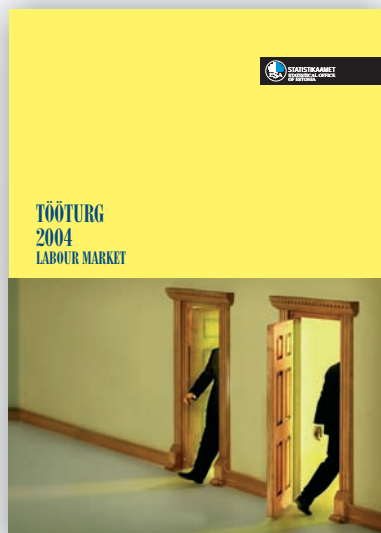
Statistikaamet läks üle uuele küsitlusmetoodikale, mis oli mahukas projekt ning hõlmas peale kõikide isiku-uuringute ka andmekogumist ning infotehnoloogialahendusi. Oluline samm oli see, et andmeid hakati koguma sülearvutiga. Ülemineku eesmärk oli kiirendada tööd, teha seda kvaliteetsemalt ning tõhustada ressursside kasutamist. Sülearvutite kasutuselevõtmine vähendab küsitlemisele kuluvat aega, jääb ära sisestusprotsess ning sisestusprogrammides olevad loogilised kontrollid võimaldavad enamiku tekkivatest probleemidest lahendada intervjuu jooksul.

Korraldati ümber haridusandmete kogumise süsteem

Põhjalikult korraldati ümber haridusandmete kogumise süsteem. Haridus- ja Teadusministeeriumi juurde on loodud Eesti Hariduse Infosüsteem, elektrooniline register, mis koondab enamiku haridusvaldkonna andmeid. Niisiis muutub haridusstatistika registripõhiseks ja Statistikaamet hakkab saama andmeid juba registrist, mis vähendab statistikale tehtavaid kulutusi ja kiirendab tulemuste saamist. Statistikaamet jääb erakoolide ja avalik-õiguslike ülikoolide hariduskulutuste andmete kogujaks. Erasektori hariduskulude mõõtmine täidab olulise lõnga, sest varem koguti vaid avaliku sektori hariduskulusid.

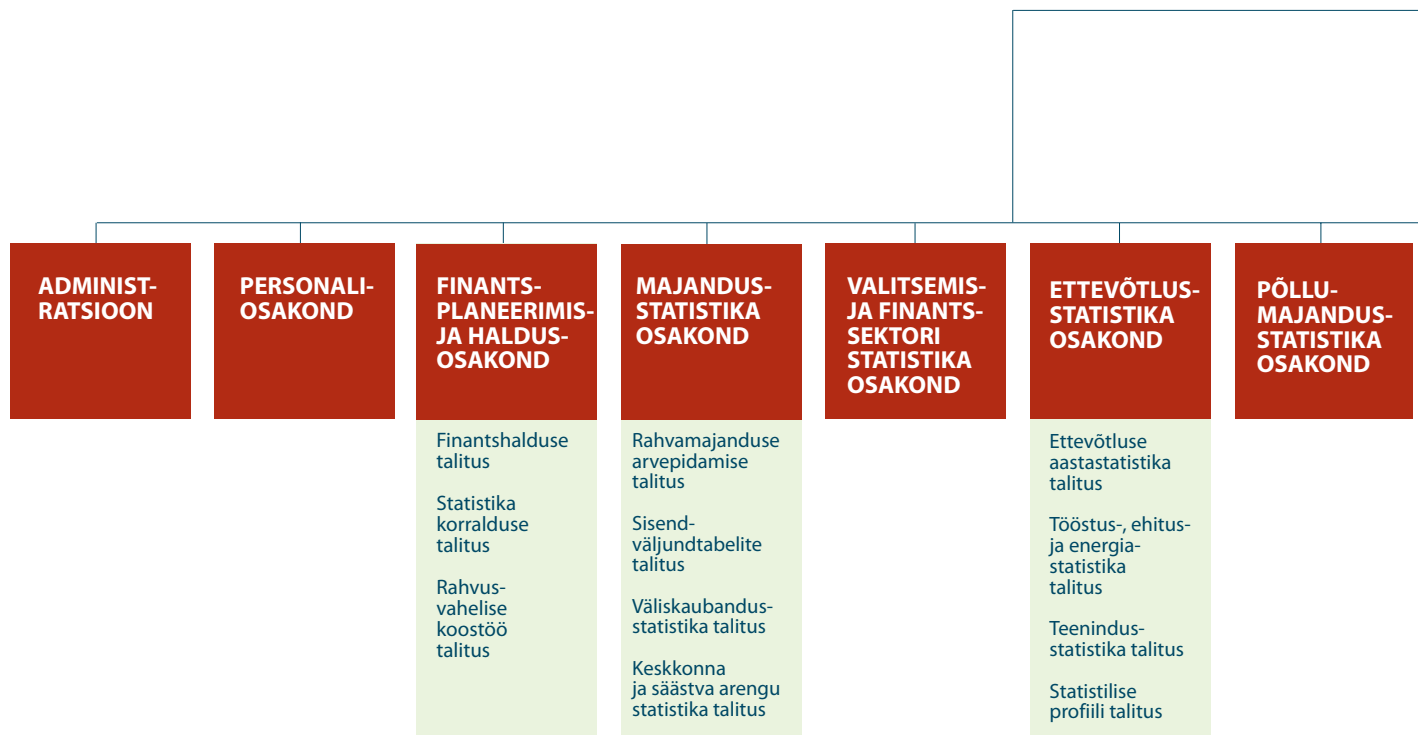
Asutati sotsiaalstatistika teadusnõukogu

2005. aasta detsembris loodi sotsiaalstatistika teadusnõukogu. See on oluline tähis nii Eesti kui ka rahvusvahelisele tarbijale. Teadusnõukogu aitab arendada metoodikat ja lahendada metoodikaprobleeme. Eesmärk on välja kujundada olulisemate indikaatorite süsteemid ja tagada adekvaatsem statistikakäsitlus. Sotsiaalstatistika hakkab suunduma nende Euroopa riikide statistikainstitutsioonide ridadesse, kus statistika olemuseks on andmemetoodilised tööd ja protsessikeskne analüüs.

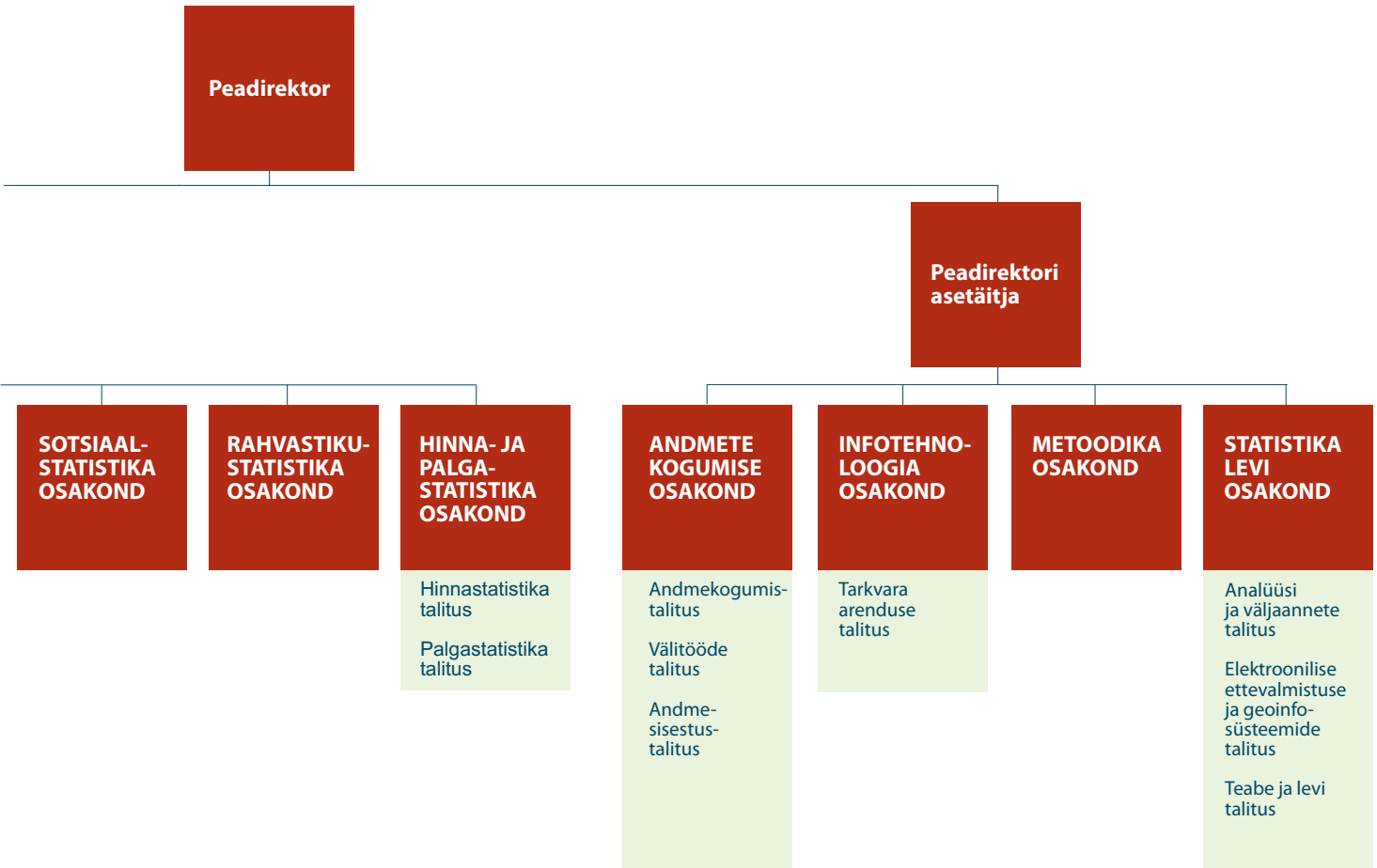
Sotsiaalstatistika väljaanded 2005. aastal

Leibkonna elujärg. 2004. *Household Living Niveau*
Sissetulek ja elamistingimused. *Income and Living Conditions*
Teadus- ja arendustegevus. 2003. *Research and Development*
Tööturg. 2004. *Labour Market*

Nõupidamiselt

HINNA- JA PALGASTATISTIKA

Avaldati 33 hinna- indekseid käsitlevat pressiteadet

2005. aastal avaldas Statistikaamet järgmisi hinnaindeksid: tarbijahinnaindeks, tööstustoodangu tootjahinnaindeks, ekspordihinnaindeks, impordihinnaindeks, ehitushinnaindeks, remondi- ja rekonstrueerimistööde hinnaindeks, põllumajandus- saaduste tootjahinnaindeks ja põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinna- indeks. Avaldati 33 hinnaindeksid käsitlevat pressiteadet. Hakati ette valmistama äriteenuste tootjahinnaindeksite tootmist.

Tarbijahindade harmoneeritud indeks erineb tarbijahinna- indeksist

2005. aastal jätkati tarbijahindade harmoneeritud indeksi kõigi alajaotuste kohta andmete edastamist Eurostatile. Erinevalt tarbijahinnaindeksist, kus kaalusüsteem vastab Eesti elanikkonna keskmisele kulutuste struktuurile, tuleb tarbijahindade harmoneeritud indeksis arvesse võtta Eesti territooriumil tehtud kulutused ehk lisada sissesõitnute eratarbimiskulutused. Riikide vahel võrreldavate indeksite saamiseks on tarbijahindade harmoneeritud indeksi arvutamine rangelt reglementeeritud Euroopa Liidu õigusaktidega.

Euroopa võrdlusprogramm kajastab riikide arengut

Statistikaamet kogub ja edastab Eurostatile Euroopa võrdlusprogrammis (*European Comparison Programme — ECP*) osalemiseks vajalikud andmed. Igal aastal kogutakse kolmandiku tarbekaupade hinnad ning kahe kolmandiku hinnatase saadakse eelmise tsükli tulemuste indekseerimisega hinnaindeksitega. 2005. aastal hinnati ka investeerimis- kaupu ja ehitusprojekte, mida tehakse üle aasta. Peale hindade esitab Statistikaamet võrdlusprogrammi raames igal aastal järgmisi rangete reeglite järgi kokkupanud andmeid: hinnaindeksid, keskmised palgad, keskmised üürid ja detailne tarbimise meetodil arvatud sisemajanduse koguprodukt. Euroopa võrdlusprogrammi üks väljund on ostujõu pariteetid, milles väljendatud SKP elaniku kohta on Euroopa Liidu struktuurifondidest raha eraldamisel oluline näitaja.

Palgastatistikas korraldati kaks uut uuringut

2005. aastal avaldas Statistikaamet palgastatistikat tegevusala, maakonna ja omaniku liigi kaupa järgmiste näitajate kohta: keskmine brutokuupalk, keskmine rahaline brutokuupalk, keskmine netokuupalk, keskmine kuutööjõukulu töötaja kohta, keskmine brutotunnipalk, keskmine tööjõukulu tunnis, töötatud tunnid töötaja kohta. Jätkati ka tunnipalkade avaldamist ametiala ja soo ning tegevusala ja ametiala pearühma järgi. Samuti arvutas Statistikaamet tööjõukuluindeksit, tööjõukuluindeksit ilma ebaregulaarse preemia ja lisatasuta, palgaindeksit ja sotsiaalmaksete ja -hüvitiste indeksit tegevusalade ja agregeeritud tegevusalagruppide järgi. Riikidevahelise võrreldavuse tagamiseks on indeksite arvutamine rangelt reglementeeritud Euroopa Liidu õigusaktidega.

2005. aastal korraldati esimest korda Eurostati nõuete kohaselt kvartaliuuring "Tööjõu liikumine ja vabad ametikohad" ja aastauuring "Vabad ametikohad ametialade järgi". Uuringute tulemused võimaldavad 2006. aastast hakata asjakohast statistikat tegema regulaarselt.

Hinna- ja palgastatistika väljaanded 2005. aastal

Ehitushinnaindeks. *Construction Price Index*. E-väljaanne
Tunnipalk. 2004. *Hourly Wages and Salaries*

MAKROMAJANDUSSTATISTIKA

Sisemajanduse koguprodukti arvestust muudeti

Rahvamajanduse arvepidamise reeglistiku muudatuste tõttu on aeg-ajalt tekkinud vajadus korrigeerida sisemajanduse koguprodukti arvestust. Lähtudes Euroopa Komisjoni kehtestatud kriteeriumidest pidid liikmesriigid 2005. aasta jooksul tegema kaudselt mõõdetavate finantsvahendusteenuste (*FISIM*) arvutused uue meetodika järgi. Kui seni arvutati *FISIM* tervikliku numbrina, siis uue meetodika kohaselt jaotatakse *FISIM* sektorite ja tegevusalade vahel. Teisisõnu, kui varem kajastati *FISIM* kokkuleppeliselt vahetarbimisena, siis pärast meetodikamuudatust kajastub *FISIM* ka toodangus, lõpptarbimises, ekspordis ja impordis, mis lõppkokkuvõttes muutis omakorda SKP taset.

Statistikaamet rakendas uut meetodikat alates 2005. aasta juunist. Kogu rahvamajanduse arvepidamise aegread korrigeeriti tagasiulatuvalt 1993. aastani. *FISIM*i jaotamine kasutajasektoritesse mõjutas SKP taset positiivses suunas: enam kui protsendine taseme kasv iseloomustab aastaid alates 1998-ndast (näiteks 2003. aastal tõusis SKP tase 1,3% ehk 1,6 miljardi krooni võrra).

Sesoonselt korrigeeritud SKP komponendid on kättesaadavad ka rahvamajanduse arvepidamise põhinäitajate kohta

Alates 2005. aastast arvutab Statistikaamet sesoonselt korrigeeritud SKP kvartali-komponente. Sesoonselt korrigeeritud aegread on nüüd saadaval rahvamajanduse arvepidamise põhinäitajate kohta (näiteks tarbimise ja sissetuleku meetodil arvatud SKP komponendid, lisandväärtuse andmed majandusharude kaupa ning tööjõu andmed). Varem arvutas Statistikaamet sesoonselt korrigeeritud aegridu ainult SKP põhinäitaja kohta.

Pakkumise ja kasutamise tabelid integreeriti rahvamajanduse arvepidamisega

2005. aastal arendas Statistikaamet rahvamajanduse arvepidamise süsteemi ning integreeris 2000. aasta pakkumise ja kasutamise tabelite raamistiku rahvamajanduse arvepidamisega. Pakkumise ja kasutamise tabelid on majandusharude ja toodete kaupa moodustatud maatriksid, mis kirjeldavad detailselt tootmisprotsesse ning kaupade ja teenuste vooge (toodangut, importi, ekspordi, lõpptarbimist, vahetarbimist ja kapitalimahutust). See integreerimine tähendab üleminekut uuele meetodikale lõpliku aastase SKP arvestuses ning SKP aegridade ümberarvutamist. Korrigeeritud aegread avaldatakse 2006. aasta juunis.

Makromajandusstatistika väljaanded 2005. aastal

Eesti rahvamajanduse arvepidamine. 2003. *National Accounts of Estonia*
Eesti sisemajanduse koguprodukt. 1/93–2/05. *Gross Domestic Product of Estonia*. E-väljaanne

VALITSEMIS- JA FINANTSSEKTORI STATISTIKA

Valitsemissektori defitsiidi ja võla statistika muutus kvartaalseks

2005. aasta märksõnaks võib riigi rahandusstatistikas pidada lühiajastatistikat. Aasta algul koostas Statistikaamet esimest korda kvartaliaruande valitsemissektori võlataseme, nn Maastrichti võla kohta. Aasta jooksul töötati välja valitsemissektori rahastamiskonto kvartalinäitajate arvestamise meetoodika ning detsembris edastati esimesed andmed Eurostatile aastate 1999–2005 kohta. Peale selle tegeldi viimases kvartalis valitsemissektori muude kvartalinäitajate arvestuse rakendamisega. Novembris-detsembris saadeti Eurostatile veel kolmaski andmeedastusprogrammi raames kogutavate näitajate andmevoog: valitsemissektori muude kui rahastamiskontode kvartaliandmed aastate 1993–2005 kohta. Niisiis on nüüd kogu valitsemissektori eelarve ülejäägi/puudujäägistatistika kättesaadav ka kvartalite kohta. Et selliste andmete kogumine on Euroopa Ühenduse õigusaktide järgi kohustuslik kõigile Euroopa Liidu riikidele, jätkatakse kõikide juurutatud näitajate regulaarset edastamist Eurostatile.

2006. aastal on kavas jätkata meetoodika arendamist, et parandada andmekvaliteeti, samuti plaanitakse välja arendada valitsemissektori infosüsteem administratiivsete allikate kasutamise tõhustamiseks riigi rahandusstatistika tootmises. Koostöös majandusstatistikutega töötatakse aasta esimesel poolel lühiajastatistika tähtaegade lühendamise nimel ning revideeritakse rahvamajanduse arvepidamises valitsemis- ja finantssektori näitajaid, integreerimaks pakkumise ja kasutamise tabelitest lähtuvat tasakaalustatud kogutoodangu statistikat rahvamajanduskontode arvestustesse. Senisest suuremat tähelepanu hakatakse pöörama riigi rahandusstatistika avaldamisele mitmesugustes infokanalites.

Rahandusstatistikud peavad nõu

VÄLISKAUBANDUSSTATISTIKA

Möödus aasta Intrastati rakendamisest

Väliskaubandusstatistika tegemine muutus põhjalikult 2004. aastal seoses Eesti ühinemisega Euroopa Liiduga. Kasutusele võeti uus andmekogumise süsteem Intrastat, mis asendas tollideklaratsioonide kaubavahetuses Euroopa Liidu riikidega. 2005. aasta mais möödus Intrastati süsteemi rakendamisest aasta ning seetõttu on sobilik teha esimesi vahekokkuvõtteid. Võib öelda, et Intrastati süsteemi on juurutatud üsna edukalt. Andmeesitajad on teadvustanud Intrastati aruannete esitamise vajalikkust ning Statistikaamet omalt poolt püüdnud teha aruannete täitmise ja esitamise võimalikult lihtsaks ja mugavaks. Probleemina võib välja tuua asjaolu, et esialgu oli väga suur osa aruannetest täidetud vigaselt, kuid see on ka mõistetav, sest Intrastati aruanne oli andmeesitajatele täiesti uus kohustus ning paljud neist polnud varem kokku puutunud ka tollideklaratsioonidega. Seetõttu pööras Statistikaamet suurt tähelepanu andmeesitajate koolitamisele ning juhendmaterjalide täiustamisele.

Partneripäev aitas tihendada koostööd andmeesitajatega

Aasta möödumist Intrastati rakendamisest tähistas ka 28. mail Rahvusraamatukogus toimunud väliskaubandusstatistika partneripäev teemal "Andmeesitaja on võtmeisik". Ürituse eesmärk oli väärtustada Statistikaameti kliente ehk andmeesitajaid ning juhtida tähelepanu seisukohale, et kvaliteetset statistikat on võimalik toota vaid tihedas koostöös andmeesitajatega. Lisaks püüdis üritus levitada osalejate seas ka mõtteviisi, et ettevõtte ei pea olema ainult andmeesitaja, vaid võib samal ajal olla statistikainfo kasutaja. Seetõttu saab ettevõtte andmete esitamisest ka ise kasu, sest nii on valmiv statistika täpsem ning usaldusväärsem.

Partneripäeva avasõnad lausis peadirektor Priit Potisepp, ettekandeid pidasid Statistikaameti töötajad ja külalistena Ulvi Saks Eesti Pangast ning Lidia Friedenthal Eesti Kaubandus-Tööstuskogust. Et ruumid seadsid osalejate arvule piirangu, polnud kahjuks võimalik üritusele kutsuda kõiki andmeesitajaid, vaid suurima käibega Intrastati andmeesitajaid, kelle andmete õigeaegne laekumine ja kvaliteet on kogu väliskaubandusstatistika usaldusväärse alus. Kokku osales partneripäeval ligikaudu 130 ettevõtet. Ürituse puhul anti välja ka partnerileht, milles tutvustati väliskaubandusstatistika talitust ning väliskaubandusstatistika tegemise olulisemaid suundi.

Ajakohane on esitada andmeid elektroniliselt

Oluline prioriteet oli 2005. aastal Statistikaametile propageerida Intrastati aruannete elektroonilist esitamist. Elektroonilise aruande täitmine on kiirem ja mugavam ning andmete kvaliteet parem, samuti odavam, sest kaovad paberi- ja postikulud. Juba 2004. aastal valmis asjakohane aruandevorm, mida täiustati ja arendati ka järgmisel aastal. Peale selle on Intrastati aruande elektroonilise esitamise võimalus lisatud ka mitmesse raamatupidamistarkvarasse. 2005. aastal korraldati andmeesitajatele koolitusseminare, kus tutvustati aruande elektroonilise esitamise võimalusi.

Senine selgitustöö on olnud tulemuslik, sest elektrooniliselt laekus 2005. aastal Intrastati aruannetest 66%. Elektroonilist aruannet eelistavad esitada just suurettevõtteid, kellel on ühel aruandel tavaliselt ka oluliselt rohkem kirjeid. Kui vaatleme elektroonilist laekumist

kirjete arvu järgi, näeme, et elektrooniliselt laekus neist koguni 88%. Andmete elektroonilise laekumise osatähtsuse poolest on Intrastati aruanne kõigi Statistikaameti kogutavate aruannete seas üks eesrindlikumaid. Ka 2006. aastal on kavas jätkata aruande elektroonilise esitamise koolituskursusi. Samuti võeti 2006. aasta veebruaris kasutusele internetikeskkond eSTAT, mis peaks aruande elektroonilise esitamise tegema veelgi atraktiivsemaks.

2006. aastal on kavas pöörata senisest suuremat tähelepanu Intrastati andmete kvaliteedi parandamisele. Valmivad mõned tarkvararakendused, mis muudavad andmete kontrollimise Statistikaametis kiiremaks ning tõhusamaks. Andmeesitajatele tähendab see, et on võimalik saada kiiremat tagasisidet aruannetes esinenud vigade ja ebatäpsuste kohta.

Loobuti eksportijate ja importijate nimekirja avaldamisest

2005. aastal toimus muudatus väliskaubandusstatistika avaldamises. Nimelt otsustas Statistikaamet loobuda eksportijate ja importijate nimekirja väljastamisest. Selline otsus kurvastas küll väliskaubandusinfo tellijaid, kuid oli hädavajalik andmeesitajate konfidentsiaalsuse tagamiseks.

Väliskaubandusstatistika väljaanded 2005. aastal

Väliskaubandus. 2004. *Foreign Trade*

Väliskaubandusstatistikud tööhoos

ETTEVÕTLUSSTATISTIKA

Ettevõtlusstatistikutele pakkus 2005. aasta palju rasket, kuid huvitavat tööd uutes, arenevates tegevusvaldkondades nii statistika tegemisel, kogemuste omandamisel kui ka õpetamisel.

Ettevõtlusstatistikud osalesid mitmes rahvusvahelises projektis

2005. aastal osalesid ettevõtlusstatistikud mitmes Eurostati koordineeritud andmearendusprojektis. Projektide "Kuuline energiastatistika" ning "Tegevusalüksused lühiajastatistikas" lõppeesmärk oli viia Euroopa Liidu riikide statistika vastavusse Euroopa statistika nõuetega, et tagada statistika täielik rahvusvaheline võrreldavus. Projektide peateemaks kujunes see, kuidas saavutada nõuetekohasust andmeesitajate koormust suurendamata või seda isegi vähendades. Pikemas perspektiivis tähendaks see ka Statistikaameti koormuse vähenemist nendes valdkondades.

2005. aastal lõpetati Eurostati pilootprojekt äriteenuste valdkonnas. Projekti eesmärk oli laiendada aastastatistika tegemist teenindussfääris ja saada kogemusi alustamiseks regulaarset äriteenuste statistika tegemist. Uuringuga kogutud andmed äriteenindusettevõtete osutatavatest teenustest ja nende teenindatud klientidest on avaldatud aastakogumikus "Ettevõtete majandusnäitajad. 2003. *Financial Statistics of Enterprises*".

Euroopa Liidu riikides algas ettevõtete lühiajastatistika tegemise kulude ja ettevõtete koormuse mõõtmise pilootuuring. Selleks hinnatakse ettevõtete ja statistikaorganisatsioonide ajakulu Euroopa Liidu statistika tootmisel. Uuringu tulemused võimaldavad võrrelda Eesti ettevõtete lühiajastatistika tootmise ajakulu teiste riikide vastavate näitajatega ning Euroopa statistikutel välja töötada meetodika andmeesitaja ja statistika tootja kulu mõõtmiseks. Teades ühe infoühiku tulu ja kulu, on võimalik adekvaatsemalt otsustada kogutava andmemahu üle.

Alustati uuringut "Ettevõtluse edukuse tegurid", mille eesmärk on selgitada välja põhjused, miks inimesed hakkavad ettevõtlusega tegelema, millised on nende motiivid ja ettevõtte arengut soodustavad või pidurdavad tegurid. Projekti raames uuritakse 2002. aastal ettevõtlusega alustanud ja 2005. aastaks majandusturule püsima jäänud ettevõtteid. Uuringus osalevad peale Eesti 13 Euroopa Liidu riiki ja Bulgaaria. Uuringu tulemused avaldatakse 2007. aasta alguses.

Korraldati uuring "Infotehnoloogia indikaatorid Balti mere regioonis". Eesmärk oli selgitada e-indikaatoreid eri valdkondades, et seada uued infotehnoloogia- ja kommunikatsioonitehnoloogia prioriteedid. Eestvedajaks oli Taani statistikaamet. Uuringus osalesid ka Soome, Rootsi, Norra, Venemaa, Islandi, Läti, Leedu ja Poola statistikaorganisatsioon. Tulemused on avaldatud väljaandes "*Indicators for the Information Society in the Baltic Region 2005*".

Hinnati andmekvaliteeti

Aprilli lõpus edastati Eurostatile tööstustoodangu kohta täidetud kvaliteediklaratsioon. Tulevikus koostatakse see kõikide näitajate kohta, esialgu aga alustati nn PEEI-näitajatega, peamiste Euroopa majanduse indikaatoritega (*Principal European Economic Indicators*).

Esimest korda avaldati ettevõttegruppide ja ettevõtluse demograafia statistikat

Majandus globaliseerub üha. Seetõttu on ka laienenud välismaa ettevõtete tegevus Eestis ning Eesti ettevõtete tegevus teistes riikides. Nende tegevuse mõõtmiseks on vaja infot. Alates 2005. aastast kogub Statistikaamet regulaarselt andmeid Eestis tegutsevate ettevõttegruppide kohta.

Ettevõttegruppide, eriti rahvusvaheliste kontsernide rolli Eesti majanduses kajastavad 2005. aasta sügisel avaldatud teemaleht ja artikkel statistika kuukirjas. Korrapäraselt

hakatakse ettevõttegruppide andmeid avaldama avalikus statistika andmebaasis ja ettevõtlusstatistika aastakogumikus.

Esimest korda avaldati ettevõtluse demograafia statistikat. Aastatel 1999–2002 sündinud, tegevust jätkanud ja selle lõpetanud ettevõtteid käsitlev artikkel ilmus ettevõtlusstatistika aastakogumikus.

Projekti “Elektrienergia ja maagaasi hinnad” eesmärk oli toota elektri ja maagaasi hindade statistikat tarbijagruppide kaupa Euroopa Liidu nõuetest lähtudes. Projekti käigus korraldatud vaatlus on alates 2005. aastast regulaarne ja andmeid kasutatakse energiabilansi koostamisel.

Täiustati transpordistatistikat

2005. aastal jätkus transpordistatistika infosüsteemide täiustamine ja andmete kvaliteedi parandamine. Tihedat koostööd tehti andmeesitajatega. Oluliselt täiendati algaruannete automaatset kontrollisüsteemi. Kasutusele võeti rahvusvaheliselt ühtne andmekontrolli programm, samuti täiendati statistika avaliku andmebaasi tabelite moodustamise võimalusi. Need uuendused aitavad pakkuda tarbijatele operatiivsemat ja kvaliteetsemat infot.

Jätkus koostöö Veeteede Ametiga. Koostöö eesmärk oli kokku leppida rahvusvaheliselt kasutatavate Eesti sadamate koodide uuendamise protseduurides. Sadamate koode kasutatakse rahvusvahelises merenduses ja merendusstatistika tegemisel.

Tarbija huvid on aukohal

Statistikaameti prioriteete oli 2005. aastal ette valmistada eSTAT — uus elektrooniline andmete esitamise kanal. Ka ettevõtlusstatistikud andsid sellesse töösse suure panuse. 2006. aastal on võimalik eSTATis esitada 6 ettevõtlusstatistika valdkonna aruannet.

Ettevõtluse kvartalistatistika andmebaasitabeleid moodustatakse nüüd koondandmebaasi andmete põhjal. See on tunduvalt lühendanud andmete avaldamise aega ja võimaldanud nii suunata vabanenud ressursid statistika kvaliteedi parandamisele.

2005. aastal jätkus koostöö Maksu- ja Tolliametiga, Notarite Kojaga ning riiklike registritega. Koostöö eesmärk on selgitada välja võimalusi statistika tootmiseks administratiivsete andmeallikate baasil ja nii vähendada andmeesitajate koormust. Samuti võimaldab muude riiklike registrite kasutamine parandada statistika kvaliteeti. Administratiivseid andmeallikaid on kavandatud kasutada ettevõtete lühiajastatistika, kinnisvarastatistika ja transpordistatistika tegemiseks.

Ettevõtlusstatistikud jagasid ja omandasid kogemusi

Statistikaameti töötajad osalesid Eurostatis Euroopa Liidu riikide ettevõtluse lühiaja- ja aastastatistika ning turismi-, energia-, tööstus-, infotehnoloogia- ja transpordistatistika töökoosolekutel. Arutati andmeedastuse probleeme, näitajate definitsioone ning muud statistika tootmise ja avaldamisega seotut.

Balti koostöö raames osaleti statistiliste registrite ning kinnisvarastatistika koosolekutel, kus vahetati statistika tootmise kogemusi. Samuti võeti osa Leedu turismiameti korraldatud turismistatistika koosolekust Vilniuses, kus arutati piiristatistika probleeme.

Koostöös Rootsi Statistika Keskbürooga käidi 2005. aasta aprillis ja septembris Serbia statistikaametis ning oktoobris Montenegro statistikaametis tutvustamas ettevõtlusstatistika tootmise põhimõtteid. Räägiti statistikasüsteemi ümberkorraldamisest plaanimajanduselt turumajandusele nii ettevõtluse lühiaja- kui ka aastastatistika valdkonnas.

2005. aasta mais käis külas grupp statistikuid Serbiast ja Montenegrost. Neile anti ülevaade majandusüksuste andmebaasi (statistilise profiili) ja aastase ettevõtlusstatistika ehk EKOMAR loomisest ja tänapäevast. Oktoobri lõpul ja novembri alguses toimus Serbia ja Montenegro statistikute nädalane visiit Statistikaametisse. Peaõhk oli ka seekord asetatud ettevõtluse lühiajastatistikale ja just võimalusele tutvustada praktilist tööd. On hea meel tõdeda, et taasiseseisvumisajal on üles ehitatud tänapäevane statistikasüsteem, millest on õppida teistelgi riikidel.

Ettevõtlusstatistika väljaanded 2005. aastal

Energiabilanss. 2004. *Energy Balance*
 Ettevõtete majandusnäitajad. 2003. *Financial Statistics of Enterprises*
 Ettevõtlus. *Business*. E-väljaanne
 Transport. Side. 2004. *Transport. Communications*
 Turism. Majutus. 2004. *Tourism. Accommodation*

Ettevõtlusstatistikute koosolek

PÕLLUMAJANDUSSTATISTIKA

Korraldati kolmas põllumajanduse struktuuri uuring

Struktuuriuuringu eesmärk on saada põhjalik ülevaade põllumajanduse olukorrast ja arengusuundadest. Erinevalt teistest põllumajandusstatistika uuringutest vaatab käsitletav põllumajanduslike majapidamiste tegevust komplekselt. Euroopa Liidu riigid korraldavad seda ühtse meetoodika järgi juba alates 1966/1967. aastast. Igal kümnendal aastal korraldatakse see põllumajandusloendusena, vahepealsetel aastatel valikvaatlusena. Eesti osales kahes struktuuriuuringus juba enne Euroopa Liitu astumist: 2001. aastal korraldati kõikne põllumajandusloendus ja 2003. aastal valikuline uuring.

2005. aasta suvel korraldas Statistikaamet kolmanda põllumajanduse struktuuri uuringu, seekord juba Euroopa Liidu rahaabiga. Uuriti majapidamiste juhtimist, omandi- ja rendisuhteid, taime- ja loomakasvatust, traktorite ja masinate kasutamist, majapidamiste töajõudu ning muud tulutoovat tegevust. Mahepõllumajanduse ja toetuste kasutamise andmeid koguti otse asjaomastest registritest. Uuring näitab, kui suured on põllumajanduslikud majapidamised, millele on nad põhiliselt spetsialiseerunud ja kui palju neid on. Võrdluses eelmiste struktuuriuuringute andmetega selguvad arengusuunad. Ühtne meetoodika lubab teha võrdlusi teiste Euroopa Liidu riikidega. Uuringu tulemused avaldatakse 2006. aasta aprillis.

Väikemajapidamiste uuring aitab saada põllumajandusest paremat pilti

Et saada Eesti põllumajandusest võimalikult täielik ülevaade, koguti 2001. aasta põllumajandusloendusel andmeid peaaegu kõigi põllumajandustootjate kohta. Pärast loendust on uuritud ainult suuremaid majapidamisi, kes annavad olulisema osa põllumajandustoodangust. Iga-aastaste uuringutega on hõlmamata ligi 200 000 kodumajapidamist ehk väikemajapidamist, ehkki nende toodang on mõne kultuuri ja loomaliigi puhul väga tähtis. 2004/2005. aastal korraldati Euroopa Liidu rahaabiga valikuline väikemajapidamiste uuring, millega vaadeldi väikemajapidamiste taime- ja loomakasvatust. Tulemused võimaldavad saada taas täieliku pildi kogu Eesti põllumajandusest ja on väga tähtsad maaelu arengu uurimisel.

Jätkusid iga-aastased statistilised vaatlused

2005. aastal korraldati nagu eelmiselgi 13 riiklikku statistilist vaatlust. Põllumajandustootjatelt koguti andmeid maakasvatuse, loomade ja lindude arvu, toodetud põllumajandussaaduste ning kasutatud väetise ja loomasööda kohta. Põllumajandus-, metsamajandus- ja kalandusäriühingutelt koguti majandusnäitajaid. Põllumajandussaadusi töötlevatelt äriühingutelt koguti andmeid kokkuostetud loomade, lindude, piima ja teravilja kohta. Koostati põllumajandussaaduste ressursi ja kasutamise arvestused, saadud andmed avaldati avalikus andmebaasis.

Olemasolevaid andmeid kasutades ning uusi kogudes osaleti mitmes Euroopa Liidu rahastatud projektis, mis aitasid korraldada kasutatavat meetoodikat ja andsid ülevaate seni kogutud andmete kvaliteedist.

eSTATi, uue veebipõhise andmeedastuskanali kaudu saab 2006. aastal esitada kolme põllumajandusstatistika aruannet.

Esimest korda jõudsid avalikku andmebaasi põllumajanduse majandusarvestuse andmed. Põllumajandus-, metsamajandus- ja kalandusäriühingute majandusnäitajate statistikat avaldati elektroonilises kvartalibülletäänis Ettevõtlus. *Business* ning aastakogumikus "Ettevõtete majandusnäitajad. 2003. *Financial Statistics of Enterprises*".

Põllumajandusstatistika väljaanded 2005. aastal

Kevadkülvipinnad 2005. E-väljaanne
Loomakasvatuse E-väljaanne
Põllumajandus. 2004. *Agriculture*
Põllumajandus arvudes. 2004. *Agriculture in Figures*
Sügis põllutööd 2004. E-väljaanne

KESKKONNA JA SÄÄSTVA ARENGU STATISTIKA

Oluline eesmärk oli statistika tarbijasõbralikkus

Keskkonna ja säästva arengu statistika mõõdab selliseid ühiskonnas suhteliselt uusi protsesse ja väärtusi nagu inimtegevuse keskkonnamõju vähendamine ning jätkusuutlik areng.

Olulisteks arenguvaldkondadeks peab Statistikaamet nii andmete kvaliteedi parandamist kui ka statistika arusaadavuse suurendamist. Sellele aitas kaasa 2004. aastal valminud graafiline kasutajaliides — jätkusuutlikkuse näidikulaud. 2005. aastal tutvustati jätkusuutlikkuse hindamist näidikulaua abil, selle põhimõtteid ja häid külgi kahel rahvusvahelisel konverentsil. Kasutajaliides on kättesaadav Statistikaameti veebilehelt.

Statistika tegijatel on oluline areneda koos statistika tarbijatega. Eesmärk on senisest enam panustada koostöösse nii teiste riigiasutustega kui ka avalikkusega. Koostöös Keskkonnaministeeriumiga hakati välja töötama Eesti säästva arengu näitajaid.

Olles avatud uuele, sai analüüsitud ka seda, kuhu on arengus jõutud. Keskkonna-statistika on tarbijale kättesaadavaks tehtud avalikus andmebaasis, regulaarselt ilmuvad valdkonna väljaanded. Lõpule viidi prügilate ja jäätmekäitluskohtade statistiline inventuur ja üldsusele avati kaardirakendus, mis võimaldab saada infot nii käigusolevate kui ka praeguseks suletud prügilate kohta. Tulevikus on kavas statistikat enam tutvustada mitmesuguste meediakanalite kaudu.

Keskkonnastatistika kõikehõlmavus esitab väljakutse arendada kaudseid hindamis-meetodeid. Nii töötati 2005. aastal välja meetodika jäätmetekke hindamiseks põllumajanduses. 2006. aastal on väljatöötamisel meetodika, millega saab hinnata heitvee reostuse päritolu majandussektorite järgi.

Keskkonna jätkusuutlikkuse hindamiseks kavandab Eurostat luua rahvamajanduse arvepidamise süsteemi juurde ligikaudu 20 keskkonnateemalist lisakontot. Eestis koostati 2005. aastal nendest kaks: metsanduse ja õhuemissioonide satelliitkonto.

Tegutseme ülemaailmses inforuumis nii riikliku arengu kui ka statistika tootmise seisukohalt. Liikumised, mis toimuvad mujal maailmas, mõjutavad paratamatult ka protsesse Eestis. Noore Eesti riigi suhteliselt vähese huviga keskkonna ja jätkusuutlikkuse probleemide vastu kaasneb statistikaväljundite vähene kasutamine Eesti tasandil. Samas ei saa arenenud riikide väärtushinnangud jääda meile kauaks võõraks, silmas on peetud just jätkusuutliku ühiskonna ja keskkonnakaitse väärtustamist. Riigikogu kinnitas Eesti säästva arengu strateegia aastani 2030. Keskkonna ja säästva arengu statistika üks rolle ongi kujundada alus ja kõlapind säästva arengu strateegia elluviimiseks.

Keskkonnastatistika väljaanded 2005. aastal

Keskkond. 2004. *Environment*. E-väljaanne
Keskkond arvudes. 2004. *Environment in Figures*
Keskkonnakaitsekulutused. 2003. *Environment Protection Expenditures*

PIIRKONDLIK STATISTIKA

Ilmus kolm mahukat kogumikku

2005. aastal ilmus kolm piirkondliku statistika kogumikku. Statistika tarbijad võtsid jätkuvalt hästi vastu väljaanded "Maakonnad arvudes. 2000–2004. *Counties in Figures*" ja "Linnad ja vallad arvudes. 2005. *Cities and Rural Municipalities in Figures*". Need raamatud ilmusid konstruktiivses koostöös Tartu Ülikooli teadlaste ja erasektoris tegutsevate uurijatega.

"Eesti piirkondlik statistika. 2004. *Regional Statistics of Estonia*" ilmus teist aastat elektroonilise väljaandena. Kahe aasta kogemused näitasid, et e-väljaande puhul ei ole panustatud töö hulk ja tarbijate huvi tasakaalus. Seepärast kogumikku 2006. aastal enam ei koostata, kuid selle tugevaid külgi kasutatakse uueneva sisuga kogumiku "Maakonnad arvudes. *Counties in Figures*" tegemisel.

Positiivsele poolele tuleb kanda artiklite ilmumine teistes Statistikaameti väljaannetes (kuukiri Eesti Statistika. *Estonian Statistics*, kogumik "Tööturg. 2004. *Labour Market*").

Tarbijatega kohtumisi oli enam kui eelmistel aastatel

2005. aastal esinesid statistika tegijad tarbijatele rekordarv kordi. Sellele aitas oluliselt kaasa Statistikaameti pressiesindaja ja turundusspetsialisti aktiivne tegevus tarbijatega kohtumiste korraldamisel.

Töötati mitme projektiga

Edukalt suudeti lõpetada kolm rahvusvahelist projekti. Ka 2006. aastal osaletakse kolmes rahvusvahelises projektis.

Statistika tegemine kannatab rändeinfo puudumise tõttu

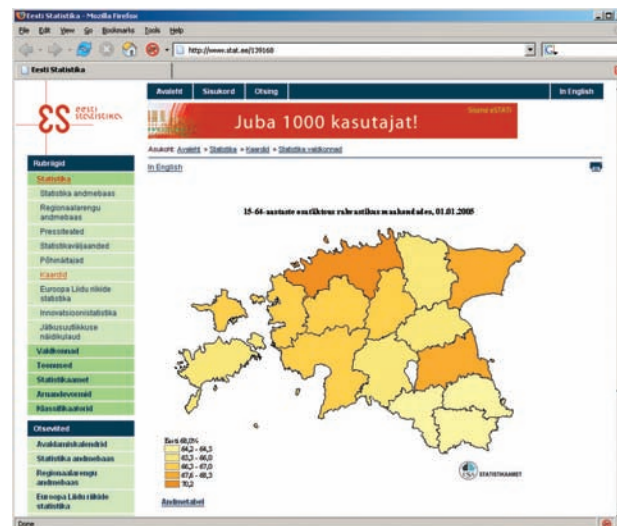
Kõige suurem piirkondliku statistika probleem on jätkuvalt see, et ei suudeta mõõta riigis toimivaid rändeprotsesse. Usaldusväärse siserändeinfo puudumine teeb Eesti regionaalarengu analüüsimise ülikeeruliseks. Välisrände statistikainfo puudumine ei luba näiteks piisavalt täpselt analüüsida olukorda tööturul.

Hea on tõdeda, et huvi piirkondliku statistika vastu suureneb. Statistika tegijatel on kindel tahtmine seda huvi üha paremini rahuldada.

Piirkondliku statistika väljaanded 2005. aastal

Eesti piirkondlik statistika. 2004. *Regional Statistics of Estonia*. E-väljaanne Linnad ja vallad arvudes. 2005. *Cities and Rural Municipalities in Figures* Maakonnad arvudes. 2000–2004. *Counties in Figures*

Teemakaarte leiab ka veebilehelt

KAARDITÖÖD STATISTIKAAMETIS

Tänapäeval on kaardid jõudnud arvutitesse, seetõttu nõuab mitmesuguste andmete alusel kaartide koostamine häid algandmeid, koolitatud inimesi ning eritarkvara ja võimsaid arvuteid ehk kokkuvõttes geoinfosüsteeme (GIS).

2000. aasta rahva ja eluruumide loenduse ettevalmistamise ja korraldamise ajal sai esimest korda võimalikuks digitaalkaartide loomine ja kasutamine Statistikaametis mitmel tasandil ja mitmesuguseks otstarbeks. Praegu kasutatakse peale oma ruumiandmete ka Maa-ametis ja Keskkonnaministeeriumis kogutud andmeid.

Teemakaarte koostatakse nii statistikaväljaannetesse, näiteks 2005. aastal kogumikesse "Eesti statistika aastaraamat. 2005. *Statistical Yearbook of Estonia*", "Maakonnad arvudes. 2000–2004. *Counties in Figures*" ja "Linnad ja vallad arvudes. 2005. *Cities and Rural Municipalities in Figures*", kui ka Statistikaameti veebilehe kaartide rubriiki. Täidetakse ka kaarditellimusi.

GIS-valdkonna töötajad teevad koostööd mitmete asutustega. Ühistöös Maa-ameti, AS-iga Datel, Keskkonnaministeeriumi ja selle Info- ja Tehnokeskusega loodi uus kaardi-rakendus internetis "Interaktiivne jäätmekäitluskohtade kaart", mis avati tarbijatele 2006. aasta algul. Kaardirakendus on nii eesti- kui ka ingliskeelne.

2005. aasta algul valminud eestikeelsesesse kaardirakendusse "Interaktiivne haldus- ja asustusjaotuse kaart" lisati uus, 2005. aasta alguse seis. Andmeid uuendatakse igal aastal.

Statistikaametiga sõlmitud litsentsilepingu alusel on digitaalsed rahvaloenduskaardid võtnud kasutusele 111 omavalitsust ja 8 maavalitsust.

Probleemiks on digitaalsete rahvaloenduskaartide uuendamine, samuti olukord, kus põhiregistrite (ehitisregister, rahvastikuregister, äriregister) info ei ole seotud ruumiandmetega (asukoha koordinaatidega). Seoses uue rahva ja eluruumide loenduse ettevalmistamisega on korraldatud asjaomaste osapooltega mitmeid nõupidamisi leidmaks võimalusi digitaalseid rahvaloenduskaarte ajakohastada.

Uue teenusena edastati tarbijatele 2000. aasta rahva ja eluruumide loenduse digitaal-kaartide ja tulemuste alusel ruudustikupõhiseid andmeid.

Koostati teemakaardid Eesti Rahvusraamatukogule veebilehel esitamiseks.

Euroopa linnade elukvaliteedi uuringu (*Urban Audit II*) raames täpsustati andmeid, samuti esitati andmed Eesti ruumiandmete allikate kohta projekti ESPON (Euroopa riikide ruumiandmete võrk) jaoks.

Töötajad osalesid GIS-valdkonna koolitusel Eestis.

Ruumiinfo kasutamise tulemusi Statistikaametis tutvustatakse seminaridel nii Eestis kui ka väljaspool.

Statistikaameti GIS-valdkonna tööd esitati ettekanne linnade ja valdade päevadel Tallinnas ning Eurostati töögrupi koosolekul Luksemburgis. Osaleti Põhjamaade geostatistika foorumil Stockholmis.

Esimest korda tähistati Eestis rahvusvahelist GIS-päeva teemakohase konverentsiga Rahvusraamatukogus, mille üks korraldaja oli Statistikaamet. Konverentsil esitati ettekanne Statistikaameti GIS-valdkonna tööd.

INFOTEHNOLOOGIA JA INFOSÜSTEEMID

Üks põhisuundi on luua sõltumatu infosüsteem

Infotehnoloogiatöötajate põhiülesanne on tagada statistika tegemiseks vajaliku infosüsteemi stabiilne areng ning turvaline keskkond andmete töötlemiseks. Jätkuvalt on üks põhisuundi luua ühtne, vaatlusest või uuringust sõltumatu infosüsteem, mis hõlmab andmete kogumist, kontrollimist ja analüüsi ning avaldamist. Selline ühtne infosüsteem on eeldus toota statistikat kiiremini ja kvaliteetsemalt. Esimesed edusammud sellel suunal on saavutatud andmete kogumise valdkonnas. Juurutatud on kaks väga olulist infosüsteemi: sülearvutitel põhinev andmekogumise infosüsteem isiku-uuringute korraldamiseks ja eSTAT ettevõtelt andmete kogumiseks.

Küsitajate võrk läks üle tööle sülearvutitega

Isiku-uuringute käigus kogutavate andmete kvaliteeti aitas oluliselt parandada ja turvalisust suurendada sülearvutite kasutuselevõtmine. See tähendab, et kui varem täitis küsitaja intervjuud tehes paberankeedi, mis tuli saata edasi sisestamiseks ja kontrollimiseks, siis nüüd täidab ta selle arvutis ning saadab elektrooniliselt kesksesse andmebaasi. Arvutis on andmed võõraste pilkude eest oluliselt paremini kaitstud kui paberil ning ankeedile on võimalik lisada ka kontrollid, mis parandab andmete kvaliteeti. Kui varem jõudis info kogutud andmete kvaliteedist uuringu juhini alles mitme kuu pärast, siis nüüd liigub info päevadega ning ülevaade küsitajate tööst ja kogutud andmete kvaliteedist on palju parem.

eSTATi juurutamine nõudis suuri jõupingutusi

Suuri jõupingutusi on tehtud ka selle nimel, et muuta andmete esitamine lihtsamaks ka ettevõtetele. Terve Statistikaamet on töötanud 2005. aastal eSTATi juurutamise nimel nagu üks mees. eSTATi rakendamine on toonud kaasa muudatusi töökorralduses ning nõudnud paljudelt töötajatelt aja näppamist pere arvelt. Kuid see pingutus on ennast ära tasunud: 40 ettevõtet on kasutanud eSTATi juba pikemat aega ning andmekogujad on oma töökorralduse paika lihvinud.

Infoturbe on pidevalt arenev valdkond

Infoturbe tõhustamine on olnud jätkuvalt fookuses ning peale rahvastikusündmuste (abielud-lahutused, sünnid-surmad) töötlemise registreeris Statistikaamet Andmekaitse Inspeksioonis ka isiku-uuringud, sest uuringute korraldamisel töödeldakse delikaatseid isikuandmeid. Enamasti pole küll tegu otseselt tuvastatavate delikaatsete isikuandmetega nagu rahvastikusündmuste puhul, kuid Eesti hõredast asustusest tulenevalt on siiski tegu kaudselt tuvastatavate delikaatsete andmetega. See, et Andmekaitse Inspeksioon on isiku-uuringute tegemise töökorraldust ja andmetöötlust põhjalikult kontrollinud, peaks olema Eesti ühiskonnale ja kõigile andmeesitajatele tugev signaal, et andmete esitamine Statistikaametile on turvaline. Võimalus, et esitatud andmed Statistikaametist lekivad, on viidud miinimumini. Infoturbe on pidevalt arenev valdkond ning kindlasti ei ole kavas siinkohal seisma jääda. Kavas on täpsustada ja täiendada isikuandmete töötlemiseks kasutatavate IT-vahendite turvameetmeid ning üle vaadata organisatsiooniliste turvameetmete kirjeldus.

Laienesid SAS-tarkvara kasutamise võimalused

Möödunud aastal laiendas Statistikaamet ka SAS-tarkvara kasutamise võimalusi. Statistikaamet on olnud selle tarkvara kasutaja juba üle tosina aasta. Seekord täiendati tarkvara SAS Business Intelligence serveriga. Peamised SASi kasutamise valdkonnad on andmete kvaliteedi kontroll, statistiline andmeanalüüs, valimite võtmine ja väljundite koostamine. See tähendab, et nüüd on statistika tegemiseks võimalik veel rohkem kasutada üht maailma parimat statistilise analüüsi tarkvara, tänu millele paraneb andmete kvaliteet ja muutub andmeanalüüs veel tõhusamaks ja kiiremaks.

METOODIKA

Statistika kvaliteeti mõõta on oluline

Statistika kvaliteedi mõõtmisele ja avalikustamisele on Euroopa statistikasüsteemis viimastel aastatel üha enam tähelepanu pööratud. Statistika tarbijad on peale numbrite huvitatud ka infost, kuidas andmed on kogutud, milline on andmete täpsus, kas tulemused on võrreldavad ajas ja ruumis jne. Euroopa Liidu statistikaamet Eurostat on ette valmistanud kvaliteedimõõdikud, mille alusel töötavad riigid välja oma kvaliteediraportid.

Eurostat korraldas aastatel 2004–2005 rahvusvahelise projekti “Statistika kvaliteet”. Peale Eesti osalesid selles Läti, Leedu, Poola, Ungari, Tšehhi, Slovakkia, Sloveenia, Bulgaaria ja Rumeenia. Projekti raames tehti olemasolevate mõõdikute ja kvaliteediraportite inventuur, testiti uuringu kvaliteedi hindamiseks väljatöötatud ankeeti ja kavandati ekspertide abil samme toodete kvaliteedi ja selle mõõtmise parandamiseks.

2005. aasta veebruaris külastas Statistikaametit projekti ekspert Michael Colledge Austraalia statistikabüroost. Ta tutvus kolme päeva jooksul kuue uuringu kvaliteedi mõõtmisega ja korraldas Statistikaameti töötajatele neli kasulikku kvaliteediseminari. Ekspert andis mitmeid soovitusi, kuidas statistika tegemise kvaliteeti parandada. Eriti tuleb Statistikaametil tähelepanu pöörata uuringumetoodika dokumenteerimisele ja avaldamisele ning tarbijate vajaduste paremale analüüsimisele. Eesti tulemusi statistika kvaliteedi alal hindas Michael Colledge üldiselt heaks, eriti märkis ta ära suunda elektroonilisele andmekogumisele ja ettevõtlusuuringute kõrget vastamismäära.

20.–21. juunini peeti Viimsis konverents, kus kvaliteediekspertid Michael Colledge Austraalia statistikabüroost ning Jörgen Dalén Rootsist, Eurostati ja projektis osalenud 10 riigi esindajad andsid ülevaate töö tulemustest ja saadud kogemustest.

Võeti vastu Euroopa statistikat käsitlev tegevusjuhise

24. veebruaril 2005 võttis Euroopa Statistikaprogrammi Komitee vastu Euroopa statistikat käsitleva tegevusjuhise, mille eesmärk on suurendada usaldust nii liikmesriikide statistikaasutuste kui ka Eurostati sõltumatuse, terviklikkuse ja vastutuse suhtes ning nende toodetava ja levitatava statistika usaldusväärse ja kvaliteedi vastu; ergutada kõiki Euroopa statistika tootjaid kasutama rahvusvaheliselt tunnustatud statistika põhimõtteid, meetodeid ja tavasid, et parandada statistika kvaliteeti.

Tegevusjuhise koosneb kolmest suuremast osast:

- Institutsiooniline keskkond, mille olulised tahud on erialane sõltumatus, volitus andmete kogumiseks, ressursside piisavus, kvaliteedinõuete järgimine, statistiline konfidentsiaalsus, erapooletus ja objektiivsus.
- Statistikaprotsessid, mille olulised aspektid on läbimõeldud metoodika, asjakohased statistikamenetlused, andmeesitajate mitteülemäärane koormus ning tasuvus.
- Statistika väljund, mis näitab, millisel määral on statistika asjakohane, täpne ja usaldusväärne, õigeaegne, seostatav, piirkonniti ja riigiti võrreldav ning tarbijatele kättesaadav.

Tegevusjuhises on 15 põhimõtet, millele riikliku statistika tootmine peab vastama, ja 75 näitajat, mis mõeldavad põhimõtetele vastavust.

2005. aasta novembris ja detsembris hindas Statistikaamet oma institutsioonilise keskkonna, protsesside ja väljundi vastavust tegevusjuhise põhimõtetele. Hindamise aluseks oli Eurostati väljatöötatud küsimustik. Hetkeolukorrast, nõrkadest ja tugevatest külgedest saadi mitmekülgne ülevaade, mis on järgmiste aastate tegevuse kavandamise alus.

**Klassifikaatorid
aitavad teha
võrreldavat statistikat**

Statistikas on klassifikaatorid (ehk liigitused, nomenklatuurid, nimistud) põhiline töövahend. Need aitavad koostada ja esitada võrreldavat statistikat. Klassifikaatorite kasutamine tagab info ühese mõistetavuse erinevates infosüsteemides ja andmete ristkasutuse nende vahel.

Enamik Eestis kasutatavaid majandusklassifikaatoreid on koostatud rahvusvaheliste klassifikaatorite alusel kas tõlkena või riigisisese versioonina ja kohandatud riigi vajadustele. Klassifikaatori lahutamatu osa on ka klassifitseerimisreeglid ja selgitavad märkused.

Klassifikaatorite kasutajate vajaduste paremaks rahuldamiseks töötab Statistikaamet välja veebilehe uut klassifikaatorite osa, mis võimaldab klassifikaatoreid vaadata nii lineaarselt kui ka hierarhiliselt ning arvutisse erinevates vormingutes alla laadida. Täiesti uus on veebilehel vastavustabelite esitamine, s.t vastavustabelid kahe eri klassifikaatori vahel ja üleminekutabelid ühe klassifikaatori versioonide vahel.

Kõige olulisem ja ulatuslikum töö oli 2005. aastal osalemine rahvusvaheliste tegevusalade ja toodete uute klassifikaatorite väljatöötamises. ÜRO juhtimisel harmoneeritakse maailma eri piirkondade klassifikaatoreid, et muuta majandusnäitajad võrreldavaks.

Paralleelselt töötatakse välja klassifikaatorite uusi riigisiseseid versioone (nt EMTAK), et Eestis oleks võimalik neid rakendada rahvusvaheliselt kehtestatud tähtajal, s.t alates aastast 2007.

Metoodikud seminaril

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Rahvusvaheline koostöö oli jätkuvalt tihe. 2005. aastal osales 100 Statistikaameti töötajat ligi 300 riikidevahelisel nõupidamisel ja kursusel 27 riigis, kusjuures poolel kordadest viis tee Luksemburgis asuvasse Eurostati. Peale Euroopa käidi veel Austraalias Sydneys rahvusvahelises statistikainstituudis ja Aasias Pekingis sisend-väljundtabeleid käsitleval konverentsil. Uutest külastuspaikadest mainitagu selliseid nagu Cardiff, Chisinau, Henley-on-Thames, Limbaži, Podgorica, Tübingen.

Eurostatis stažeeris aasta jooksul kokku kuus Statistikaameti teenistujat. Seal töötanud kahest rahvuslikust eksperdist naasis üks Statistikaametisse, teine jätkas Luksemburgis. Novembris avanes veel ühel töötajal võimalus alustada tegevust rahvusliku eksperdina rahvastikustatistika osakonnas.

Väliseksperte ja -konsultante käis Statistikaametis kokku 57.

Koostöös Rootsi Statistika Keskbürooga korraldati Statistikaametis väljaõpe Serbia ja Montenegro kolleegidele ettevõtlusstatistika valdkonnas. Asutuse töötajad käisid ka ise Serbias ja Montenegros konsultatsioone andmas.

Eurostati pilootprojektide üritustena korraldas Statistikaamet kaks rahvusvahelist seminari: pestitsiidide kasutamise uuringu töögrupi aprillis ja statistika kvaliteedi töögrupi juunis.

Statistika kvaliteedi töögrupp

Jätkus intensiivne kolme Balti riiki hõlmav koostööprogramm. Töökoosolekuid peeti paljudes statistikavaldkondades nii Eestis, Lätis kui ka Leedus. Mais toimus iga-aastane Balti juhtkomitee nõupidamine, võõrustajaks oli Eesti.

2005. aasta oli viimane, mil Euroopa Liiduga 2004. aasta mais ühinenud riigid said osaleda *Phare* riikidevahelises koostööprogrammis. Euroopa Liidu täieõigusliku liikme staatusega kaasneb kohustus ise rahastada oma töötajate osavõttu Eurostati töökoosolekutest. Uute tingimustega kohanemiseks sõlmiti detsembris siiski nii Eesti kui ka kõigi teiste värske liikmesriikide ja Eurostati vahel nn üleminekuprogrammi 2004 kaheaastane leping, millega rahastatakse 19 statistika pilootprojekti.

2005. aastal sõlmisid Statistikaamet ja Eurostat eri valdkondade statistiliste tööde tegemiseks 20 grandiprojekti lepingut.

Statistikaameti võistkond osales traditsioonilisel statistikute võrkpalliturniiril, mis peeti juuni lõpus Pariisis.

TÖÖTAJAD

Personalitööd tõhustati ja ajakohastati

2005. aasta oli Statistikaameti struktuurimuudatuste kinnistamise aeg. Uue peadirektori Priit Potisepa eestvedamisel võeti jõuliselt suund ajakohaste, inimkesksete juhtimis- meetodite propageerimisele ja rakendamisele. Esmalt tuli aga tegelda mitmete seni liialt vähe tähelepanu pälvinud valdkondade ning probleemidega.

Suurim probleem teenistujate motiveerimisel oli palgaturuga võrreldes madal palgatase. Osal ametikohtadel ei ulatunud palgatase isegi turul makstava minimaalse palgatasemeni. Veebruaris palku korrigeeriti. Valdkonna juhid hindasid Fontese tööperede ja tasemete metoodikat kasutades oma vastutusvaldkonna ametikohtade tööde väärtust. Palgatasemeid võrreldi Statistikaameti ametliku ja Fontese palgaturu uuringu palgastatistikaga. Enamiku ametikohtade palgatasest tõsteti. Kuupalgafond suurenes kokku 26,6%. Ressursside nappuse tõttu jäid aga korrigeeritud palgatasemedki allapoole palgaturu keskmist.

Töötajate motiveerimiseks ja tööjõu volavuse pidurdamiseks on peale palga vaja ka teisi abinõusid. Rohkem hakati tähelepanu pöörama töötingimuste, tervisespordi, koolituse jms arendamisele. Suurenes ka töötajate arv. 2005. aasta lõpus oli asutuses teenistujaid 20 võrra ehk 5% rohkem kui aasta alguses.

Grupi nimetus	Teenistujad 1.01.2005	Teenistujad 31.12.2005	Muutus, %
Kõrgemad ametnikud	40	37	-8
Vanemametnikud	246	262	6
Nooremametnikud	6	15	60
Abiteenistujad	85	83	-2
KOKKU	377	397	5

Uuendustega kaasaminemiseks ja kasvava personali kvaliteetseks teenindamiseks vajas põhjalikku uuenduskuuri ka personalitöö korraldus. Ressursside vähesuse tõttu hõlmas personalitöö senini eelkõige jooksva tööga toimetulekut ja hädavajalike koolituste korraldamist. 2005. aastal suurenes nii personalitöötajate arv kui ka personalitöö suund ja iseloom.

Senisest suuremat tähelepanu hakati pöörama töötajatele meeldivama, stressivabama töökeskkonna loomisele ning tervisespordi soodustamisele. Seni oli sportimisvõimaluste organiseerimine seisnud üksikute entusiastide õul.

Fookusesse toodi ka töösoorituse hindamine. Peadirektorilt aasta jooksul organisatsioonile saadetud sõnum on olnud: Statistikaametis makstakse palka tulemusliku töö eest. Aasta lõpul töötatigi välja ühtsed töötulemuste hindamise kriteeriumid. Kriteeriume rakendati kohe 2005. aasta tulemustasude maksmisel. Osakonnajuhatajad andsid üksuse töötajale hinnanguid kahe peamise kriteeriumi järgi: töötulemused (töö maht ja kvaliteet) ning teenistuja areng (töötaja kvaliteet).

Töötajate rahulolu ja motiveerituse taseme teadasaamiseks hakati ette valmistama personali rahulolu-uuringut. Tulevikus muutuvad analoogsed uuringud regulaarseks.

**Töötajate koolitamine
sai hoo sisse**

Aasta lõpuks oli selge, et Statistikaameti ajakohastamisel on oluline üha rohkem süsteemselt arendada tänapäevast personalijuhtimist ja -tööd. 2006. aasta 1. jaanuari struktuurimuudatuseks valmistatigi ette eraldiseisva personaliosakonna moodustamine.

2005. aastal korraldati Peipsi ääres töötajatele sportlikud suvepäevad, aasta lõpetati meeleolukate jõulupidudega ameti teenistujaile ning nende lastele.

Ilmselt ei kahtle tänapäeval enam keegi õppimise ja koolituse vajalikkuses. Annab ju õppimine inimesele midagi, mis on päriselt ainult inimese oma, lisaks on pidev enesetäiendamine ainus võimalus pidada sammu aina uueneva ja kiireneva eluga. Personali pidevalt ja eesmärgipäraselt arendada on konkurentsivõimelise organisatsiooni edu alus.

Tööandja poolt koolituse võimaldamine võib lähtuda organisatsiooni sisemisest vajadusest, välisest survest või trenditeadlikkusest, koolitus võib olla tõhus vaheldus igapäevatööle, mis annab võimaluse kohtuda teiste inimestega, innustuda õpetajatest ja kaasõppijatest, saada uusi ja värskeid ideid, koolitusel vahetatud kogemused on sageli hindamatud.

2005. aastal oli Statistikaameti koolitustegevuse maht nii ajalises kui ka rahalises mõttes suurem kui kunagi varem. Peale koolituse korraldamise jätkati koolitussüsteemi väljatöötamist ja arendamist, koostati mitmeid koolitustegevust korrastavaid dokumente ja hakati senisest süsteemsemalt analüüsima koolitusvajadusi.

Suur oli ka väliskoolituse ja stažeerimise osakaal, eelkõige saadi tõhusat täiendust koolitustele statistika kui põhitegevusega seotud valdkonnas. Koolitusprojektid, milles osales suurim hulk Statistikaameti töötajaid, olid Euroopa Liidu *Phare 2003* programmi finantseerimisel toimunud mikroökonomika ja statistikaprojektid.

2005. aastal sai esimest korda hoo sisse valitsemisala koolitus. Tegu on Rahandusministeeriumi finantseeritud ja üldjuhul ka korraldatud koolitusega nendes valdkondades, milles vajadus on kattuv Rahandusministeeriumis, Statistikaametis ning Maksu- ja Tolliametis. Peamised koolitusvaldkonnad olid siin arvutiõpe ja infotehnoloogia. Tänu valitsemisala koolitusele ja Rahandusministeeriumi koolituskeskuse toele on ka Statistikaameti töötajatel enesetäiendamise võimalusi senisest rohkem.

Suurim projekt valitsemisalas oli sisekoolitajate koolitus. Statistikaametist osales viiest moodulist koosnevas programmis 23 töötajat. Käsitleti mitmesuguseid teemasid, täiskasvanu õppija eripärast presentatsiooni koostamiseni. Osalejad said nii oma teadmisi täiendada, eneseanalüüsiga tegelda kui ka oskusi lihvida. Nüüd on Statistikaametil suur hulk häid asjatundjaid, kes oma teadmisi veelgi paremini suudavad kolleegidele edasi anda. Senisest suurem rõhk sisekoolitusele on ka 2006. aasta üks suundi.

2006. aastal pööratakse suuremat tähelepanu juhtide koolitamisele ja arendamisele. Veebruarist septembrini kestab viiest moodulist koosnev osakonna- ja talitusejuhatajate arenguprogramm, mida toetab Euroopa Sotsiaalfond. Projekte ja plaane on teisigi, muu hulgas toetada organisatsioonikultuuri arengut teenindusvalmiduse suurendamise kaudu, jätkuvalt on prioriteetne infotehnoloogiakompetentsi toetamine ja arendamine. Samuti on soov paremini rakendada Statistikaameti pädevate spetsialistide teadmisi ja kogemusi täienduskoolituses.

RAHASTAMINE

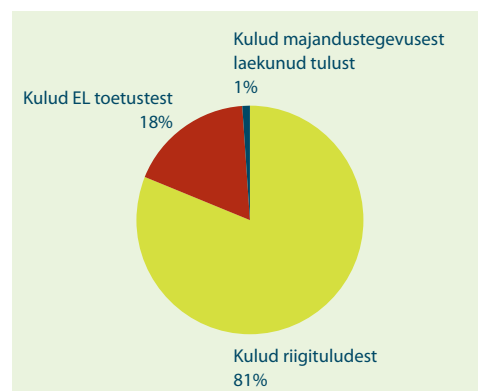
Statistikaameti tegevuskulud ja investeeringud, 2003–2005 (tuhat krooni)

	2003	2004	2005
Kulud kokku	65 242,5	75 910,7	85 861,5
tegevuskulud	64 009,1	74 192,4	85 861,5
IT-investeeringud	1 233,4	1 718,3	0,0
Kulud riigituludest	58 123,6	62 536,5	69 843,4
tegevuskulud	56 890,2	62 378,9	69 843,4
personalikulud	40 883,2	42 976,9	50 413,8
majandamiskulud	16 007,0	19 402,0	19 429,6
IT-investeeringud	1 233,4	157,6	0,0
Kulud majandustegevusest laekunud tulust	945,4	883,2	944,0
tegevuskulud	945,4	883,2	944,0
personalikulud	293,5	360,3	186,5
majandamiskulud	651,9	522,9	757,5
Kulud EL toetustest	6 173,5	12 491,0	15 074,1
tegevuskulud	6 173,5	10 930,3	15 074,1
personalikulud	1 984,8	2 758,3	8 272,4
majandamiskulud	4 188,7	8 172,0	6 801,7
IT-investeeringud	0,0	1 560,7	0,0

2005. aastal olid Statistikaameti tegevuse finantseerimise kulud kokku ligikaudu 86 miljonit krooni. Eelmise aastaga võrreldes suurenesid need 10 miljonit krooni ehk 13%. Kulud riigituludest olid ligi 70 miljonit krooni, eelmise aastaga võrreldes 7 miljonit krooni ehk 12% suuremad. Kulud majandustegevusest laekunud tulust olid ligi miljon krooni ehk eelmise aasta tasemel. Kulud välisabist ehk Euroopa Liidult saadud toetustest olid 15 miljonit krooni, niisiis oli kasv eelmise aastaga võrreldes 2,6 miljonit ehk 2%.

2005. aasta tegevuskuludest hõlmasid personalikulud 60 miljonit krooni ehk 69% ja majandamiskulud 27 miljonit ehk 31%. Personalikulud suurenesid võrreldes eelmise aastaga 13 miljonit krooni ehk 28%, majandamiskulud jäid peaaegu eelmise aasta tasemele.

Statistikaameti tegevuskulud tulude järgi, 2005

Statistikaameti tegevuskulud, 2005

